

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYUŽÍTÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ
V POLICEJNÍ PRAXI**

Autor práce: Václav Kučera

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Václav Kučera

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PaedDr. Gabrielu Švejdovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KUČERA, V. *Využití záchranných psů v policejní praxi : bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 60 s. Vedoucí bakalářské práce: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Klíčová slova: Svaz záchranných brigád kynologů, Jihočeská záchranná brigáda kynologů, záchranní psi, pohotovostní jednotka, pohřešované osoby, Policie ČR, Integrovaný záchranný systém.

Bakalářská práce řeší možnosti spolupráce mezi orgány Policie ČR a civilními kynology SZBK. Přispívá k objasnění současné situace ve vztazích mezi těmito složkami, navazujících základních pojmů a zkratk používaných v této oblasti. Vysvětluje nedostatečné propojení obou organizací a zdůrazňuje důležitost nutného zlepšení tohoto vztahu. Cílem této práce je nastínit možnosti efektivního využití obrovského potenciálu dobrovolnických organizací a zároveň snížení nákladů na zjišťování odborné kvalifikace jejich členů. Práce pokládá i dvě základní otázky: Brání něco Policii ČR při využití civilních odborníků s nejvyšší mezinárodní kvalifikací z této oblasti? Co nedovoluje Policii ČR více spolupracovat s civilními kynology při evidentním snížení nákladů na prokazatelnost jejich kvalifikace v oblasti záchranného výcviku?

ABSTRACT

KUČERA,V. *The Use of Rescue Dogs for Police Work : Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o.p.s., 2011. 60 p.
Supervisor : prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Key words: Rescue Dog brigades Association, Rescue Dog Brigade of South Bohemia, rescue dogs, emergency unit, missing persons, Police of Czech republic, Integrated Rescue Systém.

Bachelor thesis addresses the possibility of cooperation between the police and civilian cynologists SZBK. It contributes to clarify the current situation in the relations between these components, follow the basic terms and abbreviations used in this area. Explains the lack of connection between the two organizations and highlights the importance of the relationship needed improvement. The aim of this paper is to outline the possibilities of efficient utilization of the huge potential of voluntary organizations, while reducing the cost of the survey of professional qualifications of their members. The work also considered two basic questions: Does anything in the Police use of civilian experts with the highest international qualifications in this area? What does not allow the Police to work more closely with civilian cynologists evident at lower costs for verifiability of their qualifications in the field of rescue training?

OBSAH

ABSTRACT	5
ABSTRAKT	4
ÚVOD	7
1. CO JSOU ZÁCHRANNÍ PSI	9
1.1 Psí schopnosti	9
1.2 Jaký pes a jaké plemeno	10
2. SMĚRY VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH PSŮ	11
2.1 Vyhledání v sutinách	11
2.2 Vyhledání v terénu	12
2.3 Vyhledání v lavinách	12
2.4 Vyhledání ve vodě	13
2.5 Vyhledání po stopě	14
3. HISTORIE VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH PSŮ	14
3.1 Historické začátky	14
3.2 První zásah	15
3.3 Česká odezva	15
3.4 Jihočeské začátky	16
3.5 Současná úroveň	16
4. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ZÁCHRANNÝCH PSŮ	17
4.1 Záchranářské organizace v České republice	17
4.1.1 SZBK ČR – Svaz záchranných brigád kynologů v ČR	17
4.1.2 KZJ – Kynologická záchranná jednotka Brno	18
4.1.3 ZBK JmK – Záchranářská brigáda kynologů Jihomoravského kraje	18
4.2 Svaz záchranných brigád kynologů	18
4.2.1 Psovodi SZBK v IZS a v praktických nasazeních	19
4.2.2 Organizační struktura SZBK ČR	20
4.2.3 Právní postavení svazu	20
4.2.4 Vedení prezidia Svazu záchranných brigád kynologů	21
4.2.5 Vedoucí jednotlivých regionálních brigád v SZBK ČR	21
4.3 Mezinárodní vazby	22
4.4 Situace v Jihočeském kraji	22
4.5 Připravenost na mimořádné události	23
4.5.1 Příprava psovodů	23
4.5.2 Příprava na zásahy	24
4.5.3 Pohotovostní jednotky	24
4.5.4 Zásahová jednotka v ČR	25
4.5.5 Mezinárodní zásahy	25
4.5.6 Prestiž českých záchranářských kynologů	26
5. ORGANIZAČNÍ ZAČLENĚNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ	27
5.1 Mezinárodní organizace IRO	27
5.1.1 Vznik a rozmach IRO	28
5.1.2 Členství v IRO	28
5.1.3 Partnerství IRO	29
5.1.4 Problémy členství organizací	30

5.1.5 Kompromisní znění normativů	30
6. VYUŽÍVÁNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ VE SVĚTĚ	31
6.1 Systém povolávání	31
6.2 Ověřování aktuální výkonnosti	32
6.3 Zahraniční mise SZBK ČR	33
7. SYSTÉM VYUŽÍVÁNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ V ČR	35
7.1 Kontrola stability úrovně.....	35
7.2 Levnější a spolehlivější varianta	36
7.3 Mezinárodní rozhodčí IRO a FCI v České republice.....	37
8. KVALIFIKAČNÍ SYSTÉM VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH.....	38
8.1 Možnosti kvalifikace	38
8.2 Kvalifikační předpoklady.....	38
8.3 Struktura zkoušek záchranařského zkušebního řádu ČR (NZŘ)	39
8.4 Kvalifikační požadavky na psovody	41
8.4.1 Výkonnostní třídy	41
8.4.2 Kvalifikovaní psovodi v ZBK.....	42
8.4.3 Vyznamenání za praxi.....	42
9. JIHOČESKÁ SPECIFIKA A DOSAŽENÉ VÝSLEDKY	43
9.1 Pozice Jihočeské záchranné brigády	43
9.2 Výkonnostní praxe	43
9.3 Nejnáročnější zásahy na vodě	44
9.4 Praktická nasazení psovodů JČZBK	45
9.5 Možnosti využití a počty členů v jednotlivých územních částech.....	45
9.6 Vybavenost JČZBK	46
9.6.1 Vodní vyhledávací práce.....	46
9.6.2 Ostatní pátrací akce	46
9.7 Zásady práce v rojnici	47
9.7.1 Hledaný subjekt.....	47
9.7.2 Shrnutí informací	47
9.7.3 Vytipování terénu.....	47
9.7.4 Počty použitelných osob	48
9.7.5 Počty použitelných psů	48
9.7.6 Povětrnostní podmínky	48
9.7.7 Druh terénu a komunikace	49
9.7.8 Dispoziční čas	49
9.7.9 Volba pátracího systému	49
10. KONKRÉTNÍ MOŽNOSTI ZLEPŠENÍ SPOLUPRÁCE	50
10.1 Záchranný pes v IZS a ve společnosti.....	50
10.2 Využití nejlépe vycvičených záchranných psů JČZBK a SZBK.....	50
10.3 Způsob jak docílit výrazného zlepšení spolupráce a návazných finančních úspor.....	51
ZÁVĚR.....	54
PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÁ ČÁST	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59

ÚVOD

Pohřešovaných osob, nejen u nás ale i ve světě, stále přibývá a v současné době je tato problematika stále velmi aktuálním a diskutovaným tématem.

Využívání záchranných psů v policejní praxi neustále přibývá. V současné době se využívají záchranní psi při pátrání po pohřešovaných osobách nejen v terénu, v sutinách domů a v objektech, ale i při vyhledávání obětí trestných činů nebo částí lidských těl ve vytypovaných lokalitách.

Jedním z velmi důležitých témat, které by velmi usnadnilo práci psovodů je navázání efektivnější spolupráce mezi Policií ČR a JČZBK, což by velmi usnadnilo a pomohlo Policii ČR v pátracích akcích, čímž by mohlo dojít i k odstranění některých chaotických situací, které často provázejí mediálně nejvíce sledované kauzy (např. kauza Anička), a to bez zbytečných zvyšování nákladů, naopak s citelnými úsporami.

Zpracovaná bakalářská práce si kladla za cíl seznámit laickou i odbornou veřejnost s problematikou využití záchranných psů v policejní praxi.

1. CO JSOU ZÁCHRANNÍ PSI

Úvod do oblasti výcviku záchranných psů, jejich možnosti využití.

Psa jako zvířecí druh lze prakticky cvičit k jakémukoli účelu. S množícími se případy světových neštěstí a katastrof všeho druhu však vystupuje stále více do popředí úloha záchranného psa a nepřeberné možnosti jeho využití. Jestliže si navíc uvědomíme čichové schopnosti psů (20 milionů psích čichových buněk ve srovnání s pěti milióny lidských), je zcela zřejmý obrovský potenciál jejich využití. Je také evidentní, že při úspěšném nasměrování výcvikem do kterékoli oblasti přinášejí nedožrnné možnosti.

1.1 Psí schopnosti

Psi jsou dnes využíváni nejen ke klasickému sportovnímu, strážnímu či obranářskému výcviku, ale i k vyhledávání ohnisek požárů, rafinovaných úkrytů drog, pašovaných ptáků a plazů, osob zavalených v sutinách či lidských ostatků. V poslední době jsou zaznamenány i zajímavé výsledky ve zjišťování změn v lidském organismu, signalizujících příchod závažných onemocnění. Právě v oblasti diagnostikování nádorových onemocnění se naskýtají nevídané možnosti využití čichových schopností psů. Často se v těchto případech jedná o fantastické výsledky, v nezasvěcených pozorovateliích vzbuzující až dojem nadpřirozených schopností těchto psů.¹

¹ ŠTĚPÁNSKÝ, K. *Služební a pracovní plemena psů*. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1974. ISBN 70-041-74-04/48. Str. 196

1.2 Jaký pes a jaké plemeno

Pro záchranářský výcvik nejsou předurčena ani preferována žádná speciální plemena psů, jedná se o příslušníky mnoha ras, často i křížence. Vždy se však vybírají jedinci s výraznými dispozicemi pro pachové práce, s vyrovnanými povahami, pevnými nervy a dobrým fyzickým fondem. Nejvhodnější pro jakýkoliv výcvik, tedy i pro záchranářský, jsou příslušníci skupiny pracovních plemen, tedy všichni ovčáci (němečtí, belgičtí, holandské, francouzské, australské), dále boxeři, knírači všech velikostních rázů, erdelteriéři, dobrmani, rotweileři, z původně loveckých pak retrívři, ohaři, v posledních letech se rozmáhají i pastevecká plemena (border kolie) a celá řada dříve velmi málo vídaných plemen (stafordské, pitbulové, ridžbeci), následně pak celá škála nejrůznějších kříženců.² V profesionálních složkách byli donedávna pro službu a vyhledávací práce používáni pro svou odolnost téměř výhradně němečtí ovčáci a pouze psi, aby se odstranily případné problémy s háráním fen, které u nich vylučuje možnost jejich okamžitého využití.

Ve velmi zajímavé ilustraci uvádí přiložená tabulka pořadí plemen nejúspěšnějších psů ve výsledkové listině finále Mistrovství České republiky záchranných psů 2010:³

Pořadí	Jméno psa	Plemeno
1	Croco Dundee Cidabro	australský honácký pes
2	Bonie Krásná Lukrecia	zlatý retrívř
3	Assy BMP	Kříženec
4	Aischa Alebasi Jílové	flat couted retrívř
5	Frisbee Marko Gero	Malinou
6	Boofy Krásná Lukrecia	zlatý retrívř
7	Noroó z Vlčích luk	flat couted retrívř
8	Faust Lemiku	Boxer
9	Gimi Lemiku	Boxer
10	Maggie BMP	Kříženec
11	Aira BMP	německý ovčák

² HARTL, K. *Výchova a výcvik psa, Služební a pracovní plemena*. Praha : Naše vojsko 1979. 28-064-79. Str.165

³ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

12	Cora Girmido	německý ovčák
13	Criss Marko Gero	Malinou
14	Anetka z Maleb.Povltaví	zlatý retrívr
15	Bodie Fany Eciloten	Malinou
16	All Eyes on Me Diandra	australský ovčák
17	Dark z Lounského chovu	německý ovčák
18	Arlen Sunny Grim	flat couted retrívr
19	Irma od Kalače Elijan	Labrador
20	Judy Bílý trpaslík	německý ovčák

2. SMĚRY VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH PSŮ A MOŽNOSTI JEJICH VYUŽITÍ

Rozdělení jednotlivých výcvikových záchrannářských směrů, jejich aplikace v praxi.

Záchrannářský výcvik je podle převažujících osobních vlastností a schopností psů specifikován do několika výcvikových směrů, které se navzájem podporují a velmi často i částečně prolínají. U obzvláště nadaných jedinců pak může docházet ke specializaci, i když není běžným trendem. Právě pro prolínání požadavků a doplňování zkušeností z jednotlivých výcvikových směrů je žádoucí co nejrozmanitější tréninkové spektrum a tedy následně co nejširší využití.

2.1 Vyhledání v sutinách

„Vyhledávání zavalených osob v sutinách pobořených domů je nejzákladnějším požadavkem na práci záchranného psa. Využitím jeho čichových schopností lze nejen zjistit, kde přesně se v rozvalinách pohřešovaná osoba nachází“⁴, ale je možno i ověřit základní informaci, jestli se vůbec někdo v kritické době v budově nacházel. Pes tak může minimalizovat nebo zcela vyloučit nejistotu záchranných týmů. V této souvislosti je nezbytné zmínit i psí intuici v případě nastávajícího nebezpečí dalšího zřícení zbytků budovy. Mnohokrát byla takto prokázána okamžitá útěková reakce psa při nastalém

⁴ KOLEKTIV autorů, editor VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. učebnice JU České Budějovice 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. Str. 119

nebezpečí, kdy psovod následující psa si tak evidentně zachránil život.

Při pátrání v sutinách se klade největší důraz na samostatnost práce psa a jeho pracovní náruživost. Současně se vychází i z předpokladu možného nebezpečí dalšího zřícení zbytků budov a v souvislosti s tím i zabezpečení záchranářů. Pes proto pracuje často zcela osamoceně a někdy poměrně vzdálen od psovoda. Případné nálezy označují psi štěkotem nebo hrabáním. Spojení obou těchto způsobů je považováno za nejúčinnější: štěkot je slyšet na dálku i v okamžicích, kdy pes není v dohledu, a hrabání zase výrazně zpřesňuje místo. Pes hrabe buď u hlavy oběti nebo u místa jeho těla, které je nejbližší povrchu. Kvalifikovanost psů pro pátrání v sutinách je dána platnými zkouškami ZZP3, ZZP/C, ZPJ nebo RH-TB.⁵

2.2 Vyhledání v terénu

Stále častěji se stávají psi nepostradatelnými pomocníky především při prohledávání rozlehlých ploch a neprostupných přírodních terénů při pátrání po zatoulaných dětech či starších osobách, které ztratily orientaci. V zarostlých terénech může člověk bez pomoci psa a jeho čichu minout nepozorovaně pohřešovaného i v bezprostřední blízkosti. Pátrání se proto většinou odehrává v rojnicích širokých podle počtu přítomných psovodů. Psovodi v závislosti na terénu pracují v rozestupech asi 50 m od sebe.⁶ Před psovody postupujícími v rojnici jsou vymezené úseky prohledávány jednotlivými psy se vzájemným překrýváním okrajových partií. Rojnice postupují zásadně vždy proti větru a vložené vodní toky (potůčky, říčky) jsou prohledávány vždy samostatně a zásadně proti proudu. Kvalifikovanost psů pro pátrání v přírodních terénech je dána platnými zkouškami ZTV2, ZTV/C, ZPJ nebo RH-FLB.⁷

2.3 Vyhledání v lavinách

Častěji se jedná spíše o terénní vyhledávání, ztížené v zimních podmínkách sněhovou pokrývkou a mrazem. Pachové práce jsou v mrazech přes minus dvacet stupňů pro psy vzhledem k jejich jemné sliznici velmi nebezpečné a jejich použití v takto mrazivém prostředí již není doporučeno. Pracovní postup je zde v zásadě shodný

⁵ *Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR*, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008.

⁶ KOLEKTIV autorů, editor VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*.

učebnice JU České Budějovice 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. Str. 120

⁷ *Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR*, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008.

s letním prohledáváním terénu, avšak se zohledněním všech zimních specifíků, jako jsou zamrzlé plochy, větší pozornost sněhovým převisům, závějím atd. Ve skutečných lavinových polích nastává práce pátračů se sondami v těsně semknuté rojnici, kdy se provádějí sondáže co nejhustší. Psi ale zásadně přicházejí do lavinových polí jako první a pátrači se sněhovými sondami postupují až za nimi. Na rozdíl od prací v sutinách, kdy si pes spousty poházených předmětů s lidským pachem vůbec nevšimá, je v lavinovém poli nalezení a označení každé součásti výstroje (čepice, lyže, šála, batoh) velmi ceněno. Zkušenosti členové horských pátracích týmů jsou někdy schopni na základě jejich nálezu a parametrů konkrétní laviny vytipovat i možné místo výskytu zasypaného člověka.⁸ Kvalifikovanost psů pro pátrání v lavinách a v zimním přírodním prostředí je dána platnými zkouškami ZLP3, ZLP/C nebo RH-LC.⁹

2.4 Vyhledání ve vodě

Při pátrání po utonulých osobách leží pes se svým psovodem na přídi člunu, který křížuje vodní hladinu proti větru nebo proti směru proudění vody. Vodní plocha tedy musí být předem podle přírodních markantů geometricky rozdělena na jednotlivé úseky, ať již pro více psů pracujících současně, anebo pro postupné prohledávání jedním psem. Pes čicháním po hladině před přídi člunu lokalizuje přítomnost utonulého nacházejícího se pod hladinou nebo ležícího na dně. Nález signalizuje změněným chováním a oznamuje štěkotem. Co nejpresnější místo nálezu pro vytyčení bójkou určuje psovod po důkladném zvážení všech vymezujících faktorů (hloubka vody, směr a síla větru, teplota vody, hladinové i spodní proudění), protože pes téměř nikdy neoznačí místo kolmo nad utonulým.¹⁰ Pach utonulého vzlíná k hladině v trychtýři, závislém na zmiňovaných faktorech, přičemž jeden metr hloubky může vytvářet na hladině přibližně třímetrový kruh. Pes jako zdroj pachu označuje okraj vytvořeného hladinového kruhu či oválu, čili hranici přechodu z čistého prostředí do prostředí s přítomným pachem. Pro vyhodnocení nálezu je tedy nutno brát v úvahu velmi pečlivě všechny zmiňované parametry. Co nejpresnější vyhodnocení místa nálezu kynologem je zde nesmírně důležité pro návaznou práci potápěče, zejména při hloubkách přes tři

⁸ KOLEKTIV autorů, editor VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. učebnice JU České Budějovice 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. Str. 120

⁹ *Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR*, zpracované 3. vydání ze dne 1.1.2008.

¹⁰ KOLEKTIV autorů, editor VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. učebnice JU České Budějovice 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. Str. 120-121

metry. Místo nálezu je zpravidla okótováno až po opakovaném značení dalším psem, eventuálně překrytí místa nálezu stejným psem z jiného směru. Kvalifikovanost psů pro pátrání na vodních plochách je dána platnými zkouškami ZVP3 nebo ZVP/C.

2.5 Vyhledání po stopě

Záchranné stopování většinou vychází z identifikace pohřešované osoby podle předmětu. Pes tzv. nasumuje (načichá) pach této osoby z nabídnutého předmětu (součástky oděvu pohřešovaného) a podle něho vyhledává pachovou dráhu (stopu) zanechanou tímto člověkem v terénu. „*Jde o nejznámější, ale přesto nejméně používaný způsob hledání pohřešovaných, který lze uplatnit pouze v případech, kdy je známo výchozí místo pohřešované osoby (chata, stan).*“¹¹ Při masivní směsici pachů, která je však v drtivé většině případů zcela běžná, je tento způsob nejobtížněji proveditelný a s nejmenší šancí na úspěch. „*Velmi vhodný je však v relativně čistém přírodním prostředí, např. při hledání ztraceného turistu, kde je minimum rušivých pachů.*“¹² Kvalifikovanost psů pro vyhledávání osob po stopě je dána platnými zkouškami ZZS2 nebo RH-FB.

3. HISTORIE VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH PSŮ

Vznik a rozmach moderní záchranné kynologie v ČR

3.1 Historické začátky

V roce 1961 byla na popud českého emigranta Rudolfa Tomana v holandském Amsterdamu utvořena ze šesti policejních psovodů první mezinárodní brigáda záchranných psů. Tento specializovaný oddíl psovodů si vtiskl hned od začátku do štítu heslo „Ve jménu člověka“. V březnu roku 1965 postihlo silné zemětřesení rozsáhlé území Chile na jihoamerickém kontinentu. Během 87 sekund se hornické městečko El Cobre kompletně rozsypalo na prach a následná záplavová vlna z výše položené prasklé říční přehradu dovršila dokonale dílo zkázy. Pro holandské policejní kynology to byla první velká příležitost předvést světu moderní vyhledávací činnost pomocí záchranných

¹¹ SKUHROVSKÝ, J. *Čichové práce psa*. ČSCHDZ Brno 1973. ISBN neuvedeno. Str. 79-80

¹² EIS, V. *Pachové práce služebních psů*. Praha : Magnet-Press 1991. ISBN 80-85434-33-4. Str.

psů a jejich skvělého čichu.¹³

3.2 První zásah

Šéf amsterodamské záchranné brigády psů Rudolf Toman (český emigrant pocházející z Hradce Králové) se vydal ihned letecky do Chile, aby tam se svým německým ovčákem Dorem pomáhal hledat oběti. Zanedlouho světovým tiskem prolétla zpráva, že v El Cobre pracuje fantastický pes Doro, který si zaslouží přívlastek Detektor. Přes velmi ztížené podmínky označoval neúnavný Doro místa zavalených nešťastníků až do nevídané hloubky osmi metrů. Všichni účastníci záchranných prací obdivovali jeho obrovskou pracovní spolehlivost. Nebylo tedy divu, že když Doro pátrání na troskách El Cobre ukončil, udělila mu chilská vláda jedno z nejvyšších státních vyznamenání Kříž za zásluhy.

3.3 Česká odezva

Pod vlivem chilských událostí probleskly pokusy o založení podobných brigád záchranných psů na mnoha místech tehdejšího Československa. Vytvořit oficiální záchrannou brigádu se podařilo ale pouze v Příbrami, kde 2. 5. 1968 vznikla jako státní projekt Základny rozvoje uranového průmyslu. První čs. brigáda záchranných psů. byla ustavena pro potřeby této instituce s vymezením působnosti na období jednoho roku jako tematický úkol pro řešení ochrany horníků v uranových dolech. Jejím vedením byl pověřen tehdejší šéfredaktor jediného mezinárodního kynologického časopisu, vydávaného a vyráběného tehdy v Praze, ing. Lubomír Vaníček. Po uplynulém roce působení byla činnost této brigády završena praktickými zkouškami psů v holandském Amsterdamu předvedením jejich výkonnosti. Rudolf Toman ve své závěrečné zprávě ocenil výcvikové výsledky psů 1. čs. záchranné brigády velmi pozitivně. Celkové působení brigády v rámci Základny rozvoje uranového průmyslu bylo následně vyhodnoceno administrativně na úrovni generálního ředitelství a její činnost byla z ekonomických důvodů oficiálně ukončena.

Byly však již definitivně položeny první základy tradice české záchranařiny, které věrně odkazu duchovního otce principů světové záchranařské kynologie Rudolfa Tomana se začaly šířit podhoubím této ideologie dále.

¹³ SEDLÁK, J. Brácha pes. metodická příručka SZBK ČR, vlastní vydání SZBK ČR, České Budějovice 2006. ISBN neuvedeno. Str. 6

3.4 Jihočeské začátky

Na popud tehdejšího vedení jednoho z výcvikově nejsilnějších kynologických klubů v Československu byla založena 2. záchranná brigáda psů v Českém Krumlově, do které jako první instruktor záchranného výcviku nastoupil velmi aktivní člen příbramské skupiny Georgij Pokrovskij. Spontánně vzniklá Jihočeská záchranná brigáda v Českém Krumlově však zdaleka nebyla jediná. Současně byly zaznamenány stejné snahy na severu Čech pod vedením Jana Černocho a následně i na Moravě. Skupinu nadšenců na severu Moravy vedl Oldřich Dvorok, jihomoravskou část kynologů podporoval Zdeněk Katolický. Žádná z těchto tří skupin se však přes velmi dobré spolupráce s oficiálními složkami nedopracovala k výkonnostním závěrům. Později pak ani nepřežily některá poněkud krkolomná administrativní rozhodnutí nadřazených složek. Jedinou skupinou, která s aktivním záchranným výcvikem přežila až do revolučního roku 1989, byli pouze Jihočeši. Pod nejrůznějšími zastřešujícími orgány, jimiž střídavě byly Čs. červený kříž, Svaz chovatelů drobného zvířectva nebo dokonce dvakrát v historii Svazarm, zůstala českokrumlovská skupina aktivními záchranáři v počtu 12 až 14 psů. Revoluční rok 1989 pak přinesl i založení samostatného Svazu záchranných brigád kynologů České republiky a Jihočeská záchranná brigáda kynologů se stala jedním z jeho zakládajících členů.

První leden 1972, který se po zrušení příbramské brigády stal oficiálním datem vzniku 2. záchranné brigády na území Československa v Českém Krumlově, odstartoval již trend současné existence a vývoje záchranného výcviku. Němečtí ovčáci Eddy Jipor, Perry z Marušky a boxer Luis z Jihočeských nížin se po pěti letech výcviku u ČČK stali 30. 10. 1977 prvními úspěšnými absolventy československých záchranných zkoušek, které byly poprvé v historii uspořádány v Českém Krumlově ihned po jejich začlenění do tehdejšího zkušebního řádu Svazarmu.¹⁴

3.5 Současná úroveň

Od té doby zaznamenal výcvik záchranných psů obrovský rozmach a kvalitativní skok. Dostal se na platformu úzké mezinárodní spolupráce a čeští psi jsou dnes považováni za stabilní součást světové záchranné výkonné špičky. Potvrzují to nejen stabilními úspěchy na mezinárodních kolbištích, ale především svými výkony při

¹⁴ SEDLÁK, J. Brácha pes. metodická příručka SZBK ČR, vlastní vydání SZBK ČR, České Budějovice 2006. ISBN nevedeno. Str. 8

nasazeních v praxi, ať již v tuzemsku nebo v zahraničí. Čeští psi byli rovněž nejúspěšnější výpravou ze všech členských států mezinárodní záchranné organizace IRO i při strašlivých událostech roku 1999 v Turecku a na Tchajwanu, nechyběli ani v dalších letech v Řecku, v Indii nebo v Alžíru či v Íránu.¹⁵

4. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ZÁCHRANNÝCH PSŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Složení záchranných organizací a jejich rozmístění v ČR

V České republice oficiálně existují v současnosti tři záchranné kynologické organizace fungující na bázi dobrovolnosti. Ve všech třech případech se jedná o nestátní a neziskové organizace, registrované u ministerstva vnitra jako občanská sdružení se samostatnou registrací.

4.1 Záchranné organizace v České republice

KZJ i ZBK JmK vznikly po několika letech společného působení ve Svazu záchranných brigád kynologů odtržením od SZBK ČR na základě osobních neshod jejich tehdejších vedoucích s organizační a výcvikovou linií svazu.

4.1.1 SZBK ČR – Svaz záchranných brigád kynologů v ČR

SZBK ČR disponuje největším počtem členů a současně i největším počtem psovodů kvalifikovaných pro praktická využití v rámci požadavků Integrovaného záchranného systému. Jeho působnost vzhledem k rozložení členské základny je rozprostřena na území celé České republiky se zázemím ve čtyřech výcvikových střediscích (severočeském Křižanově, jihočeském Spáleníšti, pelhřimovské Obalovně a královéhradecké Skaličce). Hlavním posláním SZBK ČR je součinnost se složkami IZS.¹⁶

¹⁵ SEDLÁK, J. Brácha pes. metodická příručka SZBK ČR, vlastní vydání SZBK ČR, České Budějovice 2006. ISBN neuvedeno. Str. 9-16

¹⁶ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

4.1.2 KZJ – Kynologická záchranná jednotka Brno

KZJ působí převážně v Brně a jeho nejbližším okolí. Sídlí v pronajatém areálu sportovní kynologie Zetoru Brno společně s řadou dalších sportovně výchovných organizací, se kterými se v užívání zázemí areálu prostřídává. V současnosti disponuje přibližně 22 členy. Psovodi KZJ provádějí výcvik ve vyhledávání pouze živých osob, takže hlavní poslání jejich organizace je převážně soutěžní činnost sportovního charakteru podle mezinárodního zkušebního řádu IPO-R.¹⁷

4.1.3 ZBK JmK – Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje

ZBK JmK působí převážně již vzhledem ke svému názvu na území jižní Moravy s centrem výcviku ve Vlčnově a s odloučenou skupinou čtyř psovodů v Čechách. V současnosti disponuje rovněž necelou dvacítkou členů, kteří se věnují vyhledávání pouze živých osob. Jejich hlavní náplní jsou převážně záchranné soutěže sportovního charakteru podle mezinárodního zkušebního řádu IPO-R.

4.2 Svaz záchranných brigád kynologů

Výcvik záchranných psů je v České republice tedy v současnosti prováděn v nejširším měřítku ve Svazu záchranných brigád kynologů České republiky. Tento svaz je aktivním členem mezinárodní organizace IRO (International Rettungshunde Organisation) koordinující činnost 84 organizací z celého světa, zabývajících se výcvikem záchranných psů. SZBK ČR sdružuje přes 500 členů, cvičících psy pro vyhledávání živých i mrtvých osob.

Obr. č.1: Znak Svazu záchranných brigád kynologů ČR

¹⁷ Portál kynologické záchranné jednotky Brno, dostupné na www.kzj.brno.cz

Svaz záchranných brigád kynologů (SZBK) je společenskou organizací, jejímž hlavním posláním je praktická pomoc po neštěstích všeho druhu pomocí speciálně vycvičených psů. Výcvik těchto psů je veden k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích – od základního vyhledávání v sutinách pobořených domů, továren a objektů, přes nejrozmanitější neprostupné přírodní terény, práci v zimních sněhových podmínkách a lavinových polích až po vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou.

V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak vyhledávání osob ztracených v nepřístupných terénech, většinou dětí nebo starších osob. Specifickou kapitolu tvoří nejmladší odvětví záchranné kynologické činnosti, kterou je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou za pomoci člunů, na jejichž přídi leží pes a čicháním po hladině lokalizuje utonulého. Vedením tohoto speciálního druhu výcviku jsou pověřeni jihočeští kynologové, kteří na toto téma konají každoročně výcvikové kurzy vodních prací.

4.2.1 Psovodi SZBK v IZS a v praktických nasazeních

Těžiště záchranného výcviku psů však tvoří hlavně vyhledávání zavalených osob v sutinách nejrozmanitějšího druhu. Ve středoevropských podmínkách se převážně jedná o prohledávání zřícených rodinných domků po výbuchu plynu, sesutých staveb, likvidace nejrůznějších továrních havárií apod. Při pomoci v zahraničí jde pak hlavně o působení po zemětřesení, jako byly tragické události roku 1999 v Turecku nebo na Tchajwanu.¹⁸ Svaz při této činnosti úzce spolupracuje s Hasičským záchranným sborem ČR, Policií ČR a ostatními složkami IZS. Z momentálně nejlépe vycvičených členů SZBK ČR je sestavována a průběžně doplňována Pohotovostní jednotka SZBK, která je připravena kdykoli na vyzvání se dostavit k zásahu nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Pro tyto účely jsou psovodi i psi připravováni nejen po stránce odborné, ale i psychologické a zdravotní.

Psovodi SZBK ČR jsou povoláváni k zásahům při hledání pohřešovaných živých i neživých osob v průměru více než dvacetkrát za rok. Zaznamenali již celou řadu velmi úspěšných nálezů, bohužel v drtivé většině již mrtvých osob. I přesto, že jsou většinou voláni k zásahům až když naděje na záchranu života téměř vyhasla, byly v osmi případech zaznamenány i nálezy živých osob. Tyto případy považují psovodi

¹⁸ CENKER, J., MILAN, L. *Výcvik a nasadenie záchranného psa*. Dendrit, Demanovská Dolina 1998. ISBN 80-967993-3-9. Str. 9

SZBK za největší devizu své činnosti a záchrana lidského života je pro ně nejsilnějším motivem k další činnosti.

Čeští záchranní psi úspěšně působili nejen v celé řadě tuzemských praktických nasazení, ale i v nejnáročnějších podmínkách zahraničních misí po zemětřeseních kdekoli ve světě. Svými výsledky si vydobyli výtečnou pověst spolehlivých psů a psovodů nejen v tuzemsku, ale v celé světové špičce a na zkušenostech z těchto misí jsou budovány i další výcvikové cíle a požadavky na psy ve svazu.

Pro činnost Integrovaného záchranného systému je u ministerstva vnitra vytvořena Pohotovostní zásahová jednotka kynologů, jejíž sestava je průběžně aktualizována. Její příprava vychází z náročných odborných, fyzických i psychologických prověrek, které se týkají psovodů i psů. Pro zásahy v tuzemsku jsou operační střediska HZS i policie vybavena aktuálními seznamy psovodů, kteří úspěšně splnili atestace a jsou tedy pro zásahy k dispozici.

4.2.2 Organizační struktura SZBK ČR

SZBK ČR je členěn do krajských brigád, jejichž počet je shodný se státoprávním uspořádáním jednotlivých regionů, na jejichž území jednotlivé brigády převážně operují. Jejich činnost je řízena a koordinována sedmičlenným Prezidiem svazu, které je v pětiletém období mezi sjezdy výkonným orgánem SZBK ČR.

4.2.3 Právní postavení svazu

SZBK je občanským sdružením ve smyslu §2 zák. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, stejně jako jeho základní organizační složky, krajské záchranné brigády, které mají vlastní právní subjektivitu.¹⁹ Počty členů jednotlivých brigád nejsou stejné, pohybují se od 20 psovodů v brigádě Zlínského kraje až po 70 členů Jihočeské záchranné brigády.

Stav členské základny SZBK ČR v letech 2008 – 2010:²⁰

ZBK	2008	2010
01 ZBK Pražská	60	62
02 ZBK Středočeská	31	33

¹⁹ Zákon č. 83/1990 Sb. §2

²⁰ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

03 ZBK Jihočeská	74	70
04 ZBK Plzeňská	21	23
05 ZBK Karlovarská	36	43
06 ZBK Ústecká	38	43
07 ZBK Liberecká	56	56
08 ZBK Královéhradecká	35	30
09 ZBK Pardubická	18	20
10 ZBK Vysočina	22	25
11 ZBK Jihomoravská	18	16
12 ZBK Olomoucká	32	38
13 ZBK Moravskoslezská	28	30
14 ZBK Zlínská	16	19
SZBK ČR celkem	485	508

4.2.4 Vedení prezidia Svazu záchranných brigád kynologů

Jméno	Funkce	Kontakt
Ms. Vladimír Kuchta	prezident svazu	tel. 603 504 078
Ms. Květoslav Štibora	viceprezident svazu	tel. 724 184 270
Ms. Jaroslav Sedlák	výcvikář svazu	tel. 603 502 973

4.2.5 Vedoucí jednotlivých regionálních brigád v SZBK ČR

ZBK	Jméno
ZBK 01 Praha	Bronislav Přebyl
ZBK 02 Středočeská	Vlastimil Samek
ZBK 03 Jihočeská	Jaroslav Sedlák
ZBK 04 Plzeňská	Monika Pospíšilová
ZBK 05 Karlovarská	Šárka Machová
ZBK 06 Ústecká	Vladimír Kuchta
ZBK 07 Liberecká	František Schejbal
ZBK 08 Královéhradecká	Kateřina Staňková
ZBK 09 Pardubická	Hana Loužilová

ZBK 10 Vysočina	Helena Mokrá
ZBK 11 Jihomoravská	Miloslav Mazálek
ZBK 12 Olomoucká	Květoslav Štíbor
ZBK 13 Moravskoslezská	Ladislav Kletenský
ZBK 14 Zlínská	Daniela Frajtová

4.3 Mezinárodní vazby

SZBK je členem Českomoravské kynologické unie, která je střešní organizací všech kynologických svazů a klubů v ČR, a jejím prostřednictvím je i členem Mezinárodní kynologické federace FCI (Fédération Cynologique Internationale), která byla založena v roce 1911. Tato mezinárodní organizace sjednocuje především zásady pro chov, posuzování a vystavování všech čistokrevných plemen psů. Zakládajícími zeměmi FCI byly pouze čtyři evropské země - Belgie, Francie, Holandsko a Rakousko. Dnes do ní patří mnoho kynologických organizací pěti kontinentů. Sídlo FCI je v Belgii.

Obr. č. 2: Znak Mezinárodní kynologické federace FCI

4.4 Situace v Jihočeském kraji

Na území Jihočeského kraje působí Jihočeská záchranná brigáda kynologů – JČZBK, která je jednou ze čtrnácti samostatných organizačních složek SZBK ČR s vlastní právní subjektivitou a s počtem 70 členů. V rámci JČZBK je vytvořena Jihočeská pohotovostní jednotka podle stejných pravidel, jakými je vytvářena Pohotovostní jednotka SZBK ČR. Cílem je, aby tato jednotka byla tvořena třemi rovnocennými šestičlennými družstvy, z nichž každé je schopno samostatného zásahu v praxi. Takto jsou koncipovány i její dohody s partnery, kteří významně podporují činnost samostatné a nezávislé Pohotovostní záchranné jednotky Jihočeského kraje.

Prioritní snahou vedení JČZBK je tedy zajistit dostatek prostředků pro pokrytí

požadavků na praktická nasazení dostatečným počtem kvalifikovaných psodů se psy. V současnosti je Jihočeská pohotovostní jednotka tvořena čtrnácti psodů se splněnými kvalifikačními stupni zkoušek.

Obr. č. 3: Znak Jihočeské záchranné brigády kynologů

4.5 Přípravenost na mimořádné události

Výcvik psů v Jihočeské záchranné brigádě je podle koncepce Svazu záchranných brigád kynologů veden k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak vyhledávání osob zatoulaných a ztracených v nepřístupných terénech.

4.5.1 Příprava psodů

Specifickou kapitolu tvoří nejmladší, ale v současnosti téměř nejvíce využívané odvětví záchranné činnosti, kterou je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou pomocí psů. Provádí se ze člunů, na jejichž přídi leží vedle psodů pes, který čicháním po hladině lokalizuje přítomnost utonulého. Vedením tohoto speciálního druhu výcviku je pověřena právě JČZBK, která na toto téma koná každoroční výcvikové kurzy vodních prací. Právě zde se odkrývá velká možnost rozšiřování spolupráce s hasiči i policií, kteří mohou vysílat své členy k účasti na těchto specializovaných kurzech. Jedná se o nejvhodnější formu rozšiřování odborných informací o správném chování příslušníků zasahujících v praxi. Těžiště záchranného výcviku psů však kromě prací v terénu i ve vodě tvoří hlavně vyhledávání zavalených osob v nejrozmanitějších sutinách. Ve středoevropských podmínkách se převážně jedná o prohledávání zřícených rodinných domků po výbuchu plynu, sesutých staveb při

opravách, či likvidace nejrůznějších průmyslových havárií, při nichž je nejdůležitější vyloučit přítomnost osob pod sutinami.

4.5.2 Příprava na zásahy

Z momentálně nejlépe vycvičených členů SZBK je sestavována a průběžně doplňována Pohotovostní jednotka SZBK. Je sestavena ze psovodů, jejichž psi mají složenou zkoušku pohotovostní jednotky (ZPJ). Z této jednotky jsou vysíláni psovodi na reprezentační akce národního i mezinárodního charakteru, např. atestace IRO, atestace HZS, součinnostní cvičení s ČČK, s humanitárními organizacemi, zahraničními záchrannými sbory apod. Stejným způsobem je sestavována a doplňována i Jihočeská pohotovostní jednotka, která se na vyzvání zúčastňuje zásahů ve spolupráci s Policií ČR nebo Hasičským záchranným sborem. Tato Pohotovostní jednotka je schopna dostavit se do dvou hodin na místo srazu v rámci Jihočeského kraje a do čtyř hodin být připravena k zásahu kdekoli v tuzemsku, případně na letišti pro zásah v zahraničí. Pro tyto účely jsou psovodi i psi připravováni nejen po stránce odborné, ale i tělesné a zdravotní, a ve spolupráci s Policií ČR i po stránce psychologické.

4.5.3 Pohotovostní jednotky

Podle usnesení mezinárodní konference záchranných organizací světa z dubna 2000 ve slovinské Ljublaně nesmí být na žádné praktické nasazení po zemětřeseních či podobných neštěstích a katastrofách použit psovod se psem, který by neměl mezinárodní atestaci pro toto použití, tzn. oprávnění pro tuto činnost, vystavené na základě důkladného odborného přezkoušení, včetně fyzických, psychologických a zátěžových testů psovodů i psů. Rovněž výborný zdravotní stav obou je samozřejmou základní podmínkou, potvrzenou pro účast psovoda příslušným zdravotnickým a pro psa odborným veterinárním pracovištěm.²¹

Další mezinárodní konference navazující na toto téma se konala v květnu 2001 v Las Palmas na ostrově Grand Canaria a zúčastnění odborníci s odstupem roku nastolený trend beze zbytku potvrdili. Opět byla zdůrazněna nutnost požadavku na výcvik psů ve vyhledávání nejen živých, ale i mrtvých osob. Jenom psi dostatečně procvičení v práci s pachy mrtvých osob jsou dostatečně odolní a schopní vyhledávat

²¹ Portál International rescue dog organisation, dostupné na www.iro.com

živé osoby v depresivním prostředí přesyceném pachy mrtvých osob, jako byly terény po zemětřeseních např. v Turecku 1999 nebo v Indii 2001.

V nejprestižnějších záchranářských organizacích světa (USA, Švýcarsko, ČR) je problém těchto prověrek administrativně i technicky vyřešen. Složky volané k zásahu záchranného charakteru vyžadujícímu použití psů mají v rámci Integrovaného záchranného systému přesně vymezeno, které psy lze k zásahu použít. V ČR jsou pro tyto účely ve spolupráci SZBK a MV vydávány dva druhy atestů: atest CZ pro použití psa na území České republiky a atest SAR opravňující psovoda a psa k možnosti použití kdekoli ve světě a prostřednictvím kterékoli zainteresované instituce.

4.5.4 Zásahová jednotka v ČR

V současné době je vedením a přípravou pro mezinárodní záchrannou činnost v rámci Pohotovostní jednotky Ministerstva vnitra pověřen Hasičský záchranný sbor, který by měl všechny členy nejen náležitě materiálně vybavovat, ale i prověřovat ve všech souvisejících druzích výcviku: v první pomoci, slaňování, práci pod vrtulníky, práci na vodě s motorovými čluny, práci na lyžích a se sněžnými skútry v laviništích. Tato zásahová jednotka je složena z příslušníků Městské policie Praha, Městské policie Ostrava, Horské služby a všech dobrovolných složek zabývajících se záchranářským výcvikem: SZBK ČR, KZJ nebo ZBK JmK. Psovodi SZBK začlenění v této jednotce podléhají soustavnému zvyšování kvalifikace. Musí mít složeny předepsané zkoušky z výkonu a jsou pravidelně minimálně jedenkrát za čtvrtletí prověřováni na akcích podle nejobtížnějších záchranářských propozic. Jedná se nejen o tréninková soustředění prováděná v rámci svazu, ale i o soutěže všech záchranářských výcvikových směrů, vždy podle nejvyšších stupňů zkoušek. Zkoušky nejvyšších stupňů nelze skládat na regionálních úrovních, konají se výhradně jako celorepublikové akce posuzované rozhodčími s mezinárodní aprobační a nejvyššími dosaženými výkonnostními třídami. Účast na těchto akcích je otevřena i pro členy dalších organizací zabývajících se vyhledáváním osob, jako je Horská služba, ADRA, Český červený kříž apod.

4.5.5 Mezinárodní zásahy

Podmínky pro nejvyšší kvalifikaci záchranných psů jsou velmi náročné, ale je nutné si uvědomit, že snaha a chuť pomáhat je sice chvályhodná, ale rozhodně sama o sobě nestačí. Kvalitní odborná, tělesná, zdravotní a psychologická připravenost je

naprosto nezbytným předpokladem každé úspěšného praktického nasazení.

Mezinárodní organizace se atestacemi rozhodly radikálně řešit problém ochotných nadšenců, kteří v dobré víře pomoci nadělali často více škody než užitku. Příliš mnoho zasypaných nešťastníků, čekajících dlouhé hodiny na záchranu, doplatilo na neodborné vyprošťování, při němž je na poslední chvíli rozdrtil nezajištěný panel. Příliš mnoho prostorů po prohledání nedocvičenými psy bylo prohlášeno za "čisté" a následně v nich zbytečně zemřel člověk, anebo byl nalezen při dalším prohledávání někým jiným. Příliš mnoho omylů světa podle svědectví pracovníků OSN, švýcarské OCHA nebo REDOG, šlo na vrub horlivosti nedocvičených osob, jejichž kvalifikací byla ve skutečnosti jen chuť a snaha.²² V daném okamžiku to bylo žalostně málo.

V současné době platí i další mezinárodně schválená pravidla zásahů, např. že řízením každého krizového štábu kdekoli ve světě je pověřen pracovník OSN, který dokáže řídit záchranné práce bez emocí a osobních citových vazeb k postiženému místu. Ten přiděluje terén k prohledávání přicházejícím SAR týmům z jednotlivých zemí, a to výhradně na základě předložené mezinárodní atestace SAR. Všechny záchrannářské organizace světa se na obou mezinárodních konferencích jednohlasně shodly a rezolutně požadují co nejpřísnější dodržování tohoto pravidla.

4.5.6 Prestiž českých záchrannářských kynologů

Obdoba této situace pak nastává v návaznosti na mezinárodní dění i ve vnitrostátních organizacích zabývajících se záchrannářskou činností. Všechny záchrannářské organizace světa mají zájem především na tom, aby jejich akce byly jak v tuzemsku, tak v zahraničí co nejuspěšnější, stoupala jejich prestiž a rostla odborná úroveň. Některé země mají tento problém vyřešen, jiné na jeho řešení intenzívně pracují. Není bez zajímavosti, že úřadující prezident mezinárodní záchrannářské kynologické organizace IRO dr. Wolfgang Zörner vybral právě české kynology ze SZBK jako spolupracovníky Rakušanů do praktického nasazení v lednu 2001 v Indii a opakovaně je žádal i pro plánované nasazení do USA po tragickém 11. září. Nikdy nechybí osobně ani při mistrovstvích českých záchrannářů a vysoce hodnotí obtížnost terénů a práci českých psů. Soustavně sleduje způsob naší přípravy a velice jej zajímají všechny české záchrannářské normativy a požadavky našeho národního zkušebního řádu. Výkony našich psů v indickém Gujaratu mohl jako vedoucí mezinárodní výpravy

²² Portál International rescue dog organisation, dostupné na www.iro.com

sledovat osobně, využil toho v maximální míře a netají se názorem, že psovodi SZBK rozhodně patří ke světové špičce.

Jeho největší snaha jako prezidenta mezinárodní záchranářské organizace je propojit v maximální míře výcvik psovodů organizovaných v IRO do co nejužší spolupráce mezi jednotlivými státními organizacemi s předáváním získaných zkušeností, především pak psovodů ČR, Rakouska, Slovinska a Německa. A to vše jsou rozhodně fakta, jichž je možno si vysoce vážít.

5. ORGANIZAČNÍ ZAČLENĚNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ VE SVĚTĚ

System záchranářských kynologických organizací ve světě a jejich koordinace

Záchranářskou kynologií se samozřejmě zabývají různé země, různě dlouho a s různými metodikami. Každá země preferuje jinou kategorii vyhledávání většinou podle převážné potřeby jejich teritorií. Práce v sutinách je rozhodně prioritní v místech, kde je časté nebezpečí zemětřesení, záplav a následných sesuvů půdy. Plošné vyhledávání je nejdůležitější záchranářskou činností zejména v severských zemích, kde jsou rozsáhlé lesní porosty a převládá časté hledání ztracených lidí. Každá země proto preferuje činnost podle vlastních potřeb.

5.1 Mezinárodní organizace IRO

Svaz záchranářských brigád kynologů je členem IRO (International Rescue Dog Organisation) – Mezinárodní organizace záchranářských psů se sídlem v rakouském Salzburgu. Úvahy o vzniku této organizace nastaly již po zemětřesení v Arménii v roce 1988, kdy se zřetelně ukázalo, že pro kvalitní spolupráci záchranářských týmů kynologů z různých zemí je potřebné zřídit mezinárodní organizaci, která by sjednocovala požadavky a garantovala určitou úroveň záchranářských psů. Tyto poznatky z Arménie byly předneseny na 4. sympóziu záchranářských psů konaném v Německu, kde byl podán návrh na založení IRO a na pátém sympóziu záchranářských psů byla IRO ustavena. Jejím cílem je vytvořit světovou síť organizací, zaměřených na záchranu života a ochranu lidského zdraví prostřednictvím speciálně vycvičených psů, sjednocovat pravidla výcviku, zajišťovat výměnu zkušeností a hlavně celkově zajistit odborný chod funkční

organizace k potřebné mezinárodní pomoci.

5.1.1 Vznik a rozmach IRO

V roce 1993 tedy proběhla ustavující schůze Mezinárodní organizace záchranných psů IRO (Internationale Rettungshunde Organization), kde i Svaz záchranných brigád kynologů České republiky byl jedním ze zakládajících členů. Jednání vyvolalo Rakousko jako odezvu na potřebu zabývat se záchranou lidí pod jednotným vedením, s nutnou výměnou zkušeností z jednotlivých zásahů a předáváním veškerých základních zkušeností z výcviku záchranných psů. Prvními členy byly země ze střední Evropy a z jejich severských oblastí. Od té doby IRO prodělalo mnoho důležitých změn. Již dávno není pouze „evropskou“ organizací. V roce 1999 vstoupila do IRO jako první mimoevropský člen Jižní Korea, další asijskou zemí se stalo Japonsko a později Tchaj-wan. Významným přínosem se stalo i členství Kolumbie, která je výrazně podporována jejich vládou. Z Jižní Ameriky záhy přistoupily i Argentina, Brazílie a Chile. IRO je dnes světovou organizací, zabývající se záchrannou činností se psy, jako jedinou svého druhu ve světě.²³

5.1.2 Členství v IRO

V současné době má IRO stále rostoucí počet kolem osmdesáti členských organizací, reprezentujících 43 členských zemí ze čtyř kontinentů.

Kód	Země	Kód	Země
A	Rakousko	NL	Holandsko
B	Belgie	N	Norsko
BR	Brazílie	PL	Polsko
CDN	Kanada	RO	Rumunsko
CH	Švýcarsko	RUS	Rusko
CO	Kolumbie	S	Švédsko
CZ	Česká republika	SLO	Slovinsko
D	Německo	SK	Slovensko
DK	Dánsko	T	Thajsko

²³ Portál International rescue dog organisation, dostupné na www.iro.com

EST	Estonsko	TR	Turecko
E	Španělsko	TW	Tchajwan
FIN	Finsko	UA	Ukrajina
F	Francie	UAE	Dubaj
GB	Velká Británie	USA	USA
GR	Řecko	ROU	Urugvaj
HR	Chorvatsko		Izrael
H	Maďarsko	NZ	Nový Zéland
I	Itálie	ARG	Argentina
J	Japonsko		Austrálie
ROK	Jižní Korea		Chile
MX	Mexiko		

5.1.3 Partnerství IRO

Ostatní organizace, které se zabývají záchrannou činností, mají poněkud odlišná zaměření než IRO. Zabývají se zajišťováním finanční podpory, těžké techniky, celkové humanitární pomoci apod. Tyto záchranné směry jsou organizovány a koordinovány mezinárodní organizací INSARAG, která je velmi významným partnerem IRO.

Nejdůležitějším úkolem IRO v rámci spolupráce s INSARAG bylo vytvoření normativu „Alarm“. V současnosti je tento systém propracován do veškerých detailů, kde každý člen má vymezenou činnost od oznámení živelné pohromy až po konečnou fázi – přílet zpět, kontrolu vybavení, lékařskou prohlídku psů i psů a doprovodného týmu.

Hlavní poslání IRO je tedy vymezeno přímou záchranou lidských životů. Proto se vedení snaží o stálé zdokonalování metodiky výcviku za účinné kooperace kynologicky vyspělých zemí. Proto jsou pořádány pravidelné workshopy a odborná sympozia, konaná nejen v sídle IRO v Salzburgu, ale rozprostřená systematicky po celém světě.

Obr. č. 4: Znak mezinárodní organizace záchranných psů IRO

5.1.4 Problémy členství organizací

Mezinárodní kynologická záchranná organizace IRO byla založena 18. 5. 1993 ve Švédsku, kde v prvním předsednictvu zasedala i naše zástupkyně Eva Ištvánková. V současném vedení IRO zastupuje Českou republiku členka prezidia SZBK ČR ing. Helena Šabatová. Zanedbatelný jistě není ani fakt, že v odborném celosvětovém 27členném kolegiu mezinárodních rozhodčích je sedm českých rozhodčích, což je vůbec nejvyšší počet z kterékoli členské země. Ostatní organizace z bývalého východního bloku nemají v tomto kolegiu zástupce ani jednoho.

Známa mezinárodní organizace FCI, zastřešující světovou sportovní kynologii, která je partnerem i IRO, podle svých normativů přijímá za členy pouze jednotlivé státy, takže z každého státu může být členem pouze jedna organizace. Ta ovšem může zastupovat libovolný počet svazů či jiných organizací. Na rozdíl od FCI přijímá IRO do svých řad jednotlivé organizace, takže jejím členem se v zásadě může stát prakticky každý i bez ohledu na početnost členské základny. V začátku to vypadalo velmi demokraticky, ale v praxi to přináší celou řadu velice těžko řešitelných situací.

5.1.5 Kompromisní znění normativů

Situace v jednotlivých členských organizacích i státech je někdy značně rozdílná a domluva na některých základních normativech, včetně zkušebního řádu, je potom dost obtížná. Velmi závažné dokumenty a usnesení jsou častěji více výsledky diplomatických kompromisů než skutečně vrcholné odborné diskuse. Některé organizace se stávají členy pouze za účelem účasti na mezinárodních zkouškách a mistrovství světa, takže jejich členství není velkým přínosem. Vedení IRO v čele s Dr. Wolfgangem Zörnerem si je velmi dobře vědomo všech těchto problémů a v budoucnu

se hodlá i s nimi vyrovnat. Jejich hlavní snahou je vytvořit účinný odborný tým pro úspěšné zásahy mezinárodních záchranných jednotek IRO kdekoli ve světě. Budiž ke cti kynologům ze SZBK, že s nimi bylo vždy v tomto směru počítáno a ke spolupráci v této oblasti byli zatím vždy přizváni v prvním sledu, ať již se jednalo o tvorbu nového mezinárodního zkušebního řádu nebo praktické zásahy v rámci mezinárodní zásahové jednotky.

6. VYUŽÍVÁNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ VE SVĚTĚ

Atestace pro využití psů při světových neštěstích, systém a způsob jejich povolávání

Ve většině kynologicky vyspělých zemí jsou organizace zabývající se výcvikem záchranných psů začleněny do systému ochrany obyvatelstva. Psi dosahující potřebné výkonnosti absolvováním nejvyšších záchrannářských zkoušek se jejich složením kvalifikují do skupin vymezených k tomuto použití. Prostřednictvím vedoucích těchto skupin jsou v případě potřeby okamžitě vyzýváni k účasti na záchranných pracích.

6.1 Systém povolávání

Z příložené tabulky²⁴ vyplývá, kolik psovodů SZBK ČR je schopno nasazení v intencích mezinárodní organizace IRO s úspěšnou kvalifikační zkouškou RH-TB (pro práce v rutinách), event. RH-FLB (pro práci v terénu):

ZBK v roce 2010	RH-TB	RH-FLB
01 Praha	6	4
02 Středočeská	2	2
03 Jihočeská	8	9
04 Plzeňská	2	2
05 Karlovarská	1	2
06 Ústecká	5	6
07 Liberecká	4	6
08 Královéhradecká	6	4

²⁴ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

09 Pardubická	1	2
10 Vysočina	0	1
11 Jihomoravská	4	4
12 Olomoucká	2	2
13 Moravskoslezská	3	2
14 Zlínská	0	0
SZBK celkem	42	43

System povolávání potřebného počtu psovodů prostřednictvím jednoho vedoucího se z pohledu nejpřesnějších konkrétních informací o psech (momentální dosažitelnost, zdravotní stav, hárání feny apod.) jeví po zkušenostech jako nejvýhodnější. Odpadáva totiž řada neúspěšných telefonátů s jednotlivými psovody, kteří z nejrůznějších důvodů nemusí být momentálně k dispozici.

6.2 Ověřování aktuální výkonnosti

Pro ověřování výkonnosti psovodů a psů v jednotlivých zemích byl světovou konferencí IRO v Ljublaně v dubnu 2000 stanoven systém tzv. atestací, jejichž průběh byl ponechán na vůli jednotlivých členských zemí IRO. Především šlo o garanci národních organizací, aby se zásahů po neštěstích ve světě nemohli zúčastňovat málo kvalifikovaní a neprověření nadšenci. Garancí kvality v ČR byl pověřen SZBK ČR a čeští mezinárodní rozhodčí. Svaz zavedl pro tyto účely zkoušku pohotovostní jednotky (ZPJ), v jejíž intencích prováděl pod dozorem mezinárodních rozhodčích až do roku 2007 přísné atestace, rozdělené na dvě části.²⁵ Pro tuzemské zásahy byla prováděna atestace CZ a pro účast v mezinárodní jednotce atestace SAR. Při všech zahraničních požadavcích na účast českých psů byla vždy prováděna nominace požadovaného počtu psovodů hlavním výcvikářem svazu. Stejným způsobem byli vysíláni psovodi se psy i na všechny tuzemské zásahy.

Mezinárodní organizace IRO později zavedla atestace pro účast v mezinárodní jednotce IRO, prováděné střídavě po území členských států v každoročním systému tří akcí: Evropa – Asie – Amerika. Povolávání jednotlivých psovodů je stále prováděno přes hlavní výcvikáře garančních národních organizací.

²⁵ *Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR*, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008. Str. 31

6.3 Zahraniční mise SZBK ČR

V průběhu posledních 15 let byli čeští psododi využiti při zajišťování záchranných prací po téměř všech mediálně známých světových neštěstích. Čeští psododi, ať už v tuzemsky organizovaných jednotkách nebo jako součást mezinárodních záchranných týmů, byli vždy nadnárodními organizacemi OSN nebo IRO hodnoceni těmi nejvyššími známkami.

Pro ilustraci je dále uvedeno několik nejznámějších mezinárodních zásahů po zemětřeseních:²⁶

1999 TURECKO (srpen) / Gölcük

Jednotka ADRA ČR (5 psododů), koordinátor Otakar Jiránek

Jednotka CO ČR Olomouc (3 psododi + 2 Helppes)

Jednotka SZBK ČR / CK Fischer (5 psododů)

Jaroslav Sedlák	Duxy Sametový čumáček	ADRA	ZBK 03
Daniel Sedlák	Kiss Krumbox	ADRA	ZBK 03
Zdeněk Žilka	Drink Dračinec	ADRA	ZBK 03
Zdena Okřinová	Carla Zdeňkův sen	ADRA	ZBK 11
Pavel Šabacký	Bredy Trefa	ADRA	ZBK 11
Květoslav Štibora	Uta Vzdar	CO ČR	ZBK 12
Jan Fekar	Rexa Štibork	CO ČR	ZBK 12
Frant. Schejbal st.	Asco Neviot	CO ČR	ZBK 07
Judita Klarnerová	Back z Klarnerova chovu	Helppes	ZBK 05
Frant. Schejbal ml.	Rambo BPP	Helppes	ZBK 07
Kateřina Staňková	Fany Hradní sklep	CK Fischer	ZBK 08
Edita Tritová	Cindy Asbrete	CK Fischer	ZBK 08
Pavel Svoboda	Egon z Jemčiny	CK Fischer	ZBK 11
Radek Čajka	Fin Bakara	CK Fischer	ZBK 05
Hana Schmidová	Bandita od Černé Dassy	CK Fischer	ZBK 05

²⁶ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

1999 TCHAIWAN (září) / Taipei

Jednotka MV ČR (5 psovodů), koordinátor Otakar Jiránek

Jaroslav Sedlák	Duxy Sametový čumáček	MV ČR	ZBK 03
Daniel Sedlák	Kiss Krumbox	MV ČR	ZBK 03
Zdeněk Žilka	Drink Dračinec	MV ČR	ZBK 03
Frant. Schejbal st.	Asco Neviot	MV ČR	ZBK 07
Frant. Schejbal ml.	Rambo BPP	MV ČR	ZBK 07

1999 TURECKO (listopad) / Düzce

Jednotka MV ČR (5 psovodů, 7 hasičů, 1 lékař)

Jaroslav Sedlák	Duxy Sametový čumáček	MV ČR	ZBK 03
Daniel Sedlák	Kiss Krumbox	MV ČR	ZBK 03
Zdeněk Žilka	Drink Dračinec	MV ČR	ZBK 03
Frant. Schejbal st.	Asco Neviot	MV ČR	ZBK 07
Frant. Schejbal ml.	Rambo BPP	MV ČR	ZBK 07

2001 INDIE / Gujarat

Mezinárodní jednotka IRO, koordinátor Dr. Wolfgang Zörner,

4 psovodi (CZ), 4 psovodi (A)

Jaroslav Sedlák	Duxy Sametový čumáček	IRO	ZBK 03
Daniel Sedlák	Kiss Krumbox	IRO	ZBK 03
Zdeněk Čmejrek	Cina z Hlubockého záměstí	IRO	ZBK 03
Jitka Sedláková	Extra Dračinec	IRO	ZBK 03

2001 ALŽÍR

Mezinárodní jednotka IRO, koordinátor Dr. Wolfgang Zörner,

4 psovodi (CZ), 4 psovodi (A)

Jednotka MV ČR (3 psovodi, 8 hasičů)

Martin Lobík	Fixie Dračinec	IRO	ZBK 03
Markéta Nedvědová	Catty ze Zám.žerotína	IRO	ZBK 03

Martin Červenka	Emon Perk	IRO	ZBK 11
Soňa Šabacká	Candy Commander Gapone	IRO	ZBK 11
Miloslav Čeněk st.	Kaso Fihrak	MV ČR	ZBK 02
Leoš Vokál	Justin Jopar	MV ČR	ZBK 06
Zuzana Ludvíková	Alf Falmarka	MV ČR	ZBK 03

2004 ÍRÁN / Bám

Mezinárodní jednotka IRO, koordinátor Dr. Wolfgang Zörner,
3 psovodi (CZ), 3 psovodi (A)

Jednotka MV ČR (4 psovodi, 8 hasičů, 2 policisté)

Ivan Straka	Artur z Letištního okrsku	IRO	ZBK 03
Leoš Vokál	Justin Jopar	IRO	ZBK 06
Hana Hlušítková	Fera Vi-Vla	IRO	ZBK 12
Martin Lobík	Fixie Dračinec	MV ČR	ZBK 03
Vlastimil Maxa	Erik Leryka	MV ČR	ZBK 03
Miloslav Čeněk ml.	Kaso Fihrak	MV ČR	ZBK 02
Martin Červenka	Emon Perk	MV ČR	ZBK 11

7. SYSTÉM VYUŽÍVÁNÍ ZÁCHRANNÝCH PSŮ V ČR

Atestace pro využití záchranných psů v tuzemsku, systém a způsob jejich povolávání

Administrativním rozhodnutím generálního ředitelství HZS byly atestace, prováděné v ČR řadu let z pověření mezinárodní organizace IRO pod garancí SZBK, svévolně převedeny do působnosti HZS. Byla zrušena jejich návaznost na IRO a mezinárodní součinnost a jsou prováděny pouze pro účely Ministerstva vnitra.²⁷

7.1 Kontrola stability úrovně

V současnosti jsou pořádány výhradně pracovníky HZS pod vedením civilního zaměstnance GRH HZS, bývalého policisty Gustava Hotového, který však postrádá

²⁷ Zákon č. 239/2000 Sb.

jakoukoli kynologickou kvalifikaci, natož pak záchranářského směru. Pro účast v těchto atestacích zrušil pro uchazeče kvalifikační požadavky nejvyšších zkoušek, snížil požadavek k účasti na pouhý zájem uchazeče a pro posouzení výkonnosti atestovaných psů přestal využívat mezinárodní rozhodčí. Odmítá uznávat i dosažené mezinárodní atestace. Výkony na atestacích HZS jsou posuzovány převážně jím osobně, výjimečně jmenovaným examinátorem, a probíhají v umělých terénech zajišťovaných některým pověřeným hasičským sborem. Jsou tedy vynakládány značné prostředky na dosahování pochybných cílů. Výsledek je navíc po pouhém jediném startu částečně dílem náhody a z větší části dílem názoru jediného nekvalifikovaného zaměstnance.

7.2 Levnější a spolehlivější varianta

Mnohem vyšší kvalifikace záchranných psů je nezávisle na těchto atestacích prokazována úspěšností psů na nejvyšších národních i mezinárodních zkouškách, případně na mezinárodních atestacích, bez jediné koruny nákladů. Systém výběru psů z přirozené pyramidy výkonnosti v SZBK ČR, vznikající na základě zkoušek a přeborů, je zcela bez nákladů pro spolupracující složky IZS volně k dispozici. Nabízí se zde např. přímo finálová dvacítká účastníků Mistrovství ČR záchranných psů, kteří se do finále mistrovství kvalifikují opakovaně momentální nejvyšší úspěšností.

Rovněž povolávání jednotlivých psovodů na zásahy systémem operačního důstojníka HZS na základě jmenného seznamu atestovaných psovodů je nepružné a bez řady konkrétních aktuálních informací přináší pouze problémy při domluvě, zpoždování příjezdů a celou řadu dalších problémů.

V příložené tabulce jsou uvedeny současné interní požadavky jednotlivých organizací v ČR pro způsobilost psů a psovodů k praktickým zásahům v tuzemsku a v zahraničí:

Atestace HZS	Pro členy SZBK ČR je požadavek složené zkoušky ZZP minimálně 2. Stupně Pro členy jiných organizací stačí k přihlášce pouze doporučení jejich vedoucího
Atestace SZBK ČR	Úspěšně složená zkouška ZPJ

Atestace IRO	Úspěšně složená a každoročně úspěšně obhájená zkouška RH-TB na mezinárodním poli ²⁸
---------------------	--

7.3 Mezinárodní rozhodčí IRO a FCI v České republice

Čeští mezinárodní rozhodčí mají na základě bohatých kynologických tradic a hlavně na základě dlouholetých zkušeností s jejich posuzováním ve světě vysoký odborný a morální kredit. Kromě posuzování těch nejvýznamnějších mezinárodních akcí (mistrovství světa, kontinentální atestace apod.) jsou zváni k dalším důležitým mezinárodním akcím, jako jsou mezinárodní sympozia apod., kde jsou jejich přednášky i názory akceptovány.

Je doposud nepochopitelně nevyužitou hřivnou, že jejich přednášky a školení nejsou dosud vůbec a nebo jen velmi málo využívány oficiálními složkami Integrovaného záchranného systému. V posledních letech nejsou využíváni ani k posuzování nejrůznějších kynologických kvalifikačních prověrek, přestože kvalifikace těchto rozhodčích zahrnuje i disciplíny všestranného výcviku.

Aktuální seznam mezinárodních rozhodčích IRO a FCI s možností smluvního využití pro všechny druhy prověrek Ministerstva vnitra a Policie ČR:

Ms. Vladimír Kuchta	438 51 Žatec, Stroupečská 1575 Tel. 603 504 078
Ms. Květoslav Štibora	751 19 Vlkoš, Ke mlýnu 31 Tel. 739 420 413
Ms. Jaroslav Sedlák	370 06 České Budějovice, Jaroslava Ježka 26 Tel. 603 502 973
Ms. Ing. Daniel Sedlák	381 01 Český Krumlov, T.G.Masaryka 192 Tel. 603 210 572
Ms. Bc. Vilém Babička	419 01 Duchcov, Hrdlovská 9 Tel. 775 262 028
Karel Pavlík	792 01 Bruntál, Lomená 1 Tel. 737 771 993

²⁸ *Mezinárodní Zkušební řád pro zkoušky záchranných psů*, schválen usnesením předsednictva FCI v říjnu 2005 a valným shromážděním IRO 19.4.2005 v jižní Koreji. Str. 46-48

8. KVALIFIKAČNÍ SYSTÉM VÝCVIKU ZÁCHRANNÝCH PSŮ

Struktura zkoušek výkonu záchranných psů, způsob kvalifikace a přezkušování

Na území České republiky jsou v platnosti dva záchranné zkušební řády: Národní zkušební řád (NZŘ) a Mezinárodní zkušební řád (IPO-R). Oba tyto zkušební řády se sice v některých aspektech dost podstatně liší, avšak v žádném případě si neodporují. Naopak se velmi dobře doplňují. Lze tedy hovořit o tom, že záchranný pes, splňující podmínky nejvyšších stupňů zkoušek obou zkušebních řádů v kterémkoli výcvikovém směru, patří k absolutní výkonové špičce.

8.1 Možnosti kvalifikace

Pro výkonnostní praxi ve spolupráci s Policií ČR se jeví nejvýhodnější brát v úvahu požadavky národního zkušebního řádu, který řeší nejen pátrání po živých osobách, ale i vyhledávání cadaverů, čili neživých subjektů. K tomu je zapotřebí, aby byl pes klidný a vyrovnaný, ale přitom lehce vzrušivý s určitými rysy a typy vyšší nervové činnosti.²⁹

Nejmenší pracovní tým tvoří psovod se psem, kteří musí být pro požadovanou práci oba náležitě kvalifikováni.

- **Pes** se kvalifikuje především složením zkoušky určitého výcvikového směru a stupně obtížnosti.
- **Psovod** se kvalifikuje zařazením do výkonnostní třídy, která je mu udělována na základě přesně stanovených výsledků.
- **Oba** společně jako nejmenší pracovní jednotka se kvalifikují některou z atestací, při nichž jsou kladeny mimořádné nároky na schopnosti obou dvou.

8.2 Kvalifikační předpoklady

V příložené tabulce lze vyhodnotit jednotlivé regionální brigády podle aktivity

²⁹ BÁČA, J., Dr. BÁČA, I. *Fysiologie vyšší nervové činnosti při výcviku psa*. Praha : Naše vojsko, 1956. ISBN neuvedeno. Str. 24

a úspěšnosti na zkouškách z výkonu za uplynulý rok 2010.

ZBK	2010	NZŘ	IPO-R
01 Praha	31	15	16
02 Středočeská	9	9	0
03 Jihočeská	105	75	30
04 Plzeňská	7	4	3
05 Karlovarská	16	9	7
06 Ústecká	49	28	21
07 Liberecká	21	8	13
08 Královéhradecká	16	6	10
09 Pardubická	28	14	14
10 Vysočina	8	5	3
11 Jihomoravská	24	15	9
12 Olomoucká	11	2	9
13 Moravskoslezská	6	1	5
14 Zlínská	6	0	6
SZBK celkem	337	191	146

8.3 Struktura zkoušek záchranného zkušebního řádu ČR (NZŘ)

Zkušební řád pro záchranné psy České republiky (NZŘ) obsahuje celkem dvacet několikastupňových zkoušek z výkonu, zahrnujících vyváženě všechny směry záchranného výcviku.

- **ZZZ Zkouška záchranné způsobilosti**
 - Vstupní zkouška do problematiky pro prvotní prověrku vlastností a schopností psa k záchrannému výcviku.
- **ZZP Zkouška záchranných prací 1.-3. Stupeň**
 - Třístupňová kvalifikace pro práce psa v sutinách. Pes se splněnou zkouškou ZZP3 je schopen řešit běžné zásahy v praxi v prostředích sutin, pobořených domů a jiných staveb.
- **ZLP Zkouška lavinových prací 1.-3. Stupeň**

- Třístupňová kvalifikace pro práce psa v lavinách a zimních terénech. Pes se splněnou zkouškou ZLP3 je schopen řešit běžné zásahy v praxi po pádu laviny nebo hledání pohřešovaných osob v zimních prostředích.
- **ZVP Zkouška vodních prací 1.-3. Stupeň**
 - Třístupňová kvalifikace pro práce psa ve vodě a pro záchranu plavců v nesnázích. Pes se splněnou zkouškou ZVP3 je schopen řešit běžné úkoly hlídky VZS na přehradách a vodních nádržích včetně pátrání po utonulých.
- **ZTV Zkouška terénního vyhledávání 1.-2. Stupeň**
 - Dvoustupňová kvalifikace pro práce psa při terénním vyhledávání osob. Pes se splněnou zkouškou ZTV2 je schopen prohledávat individuálně nebo v rojnici nejnáročnější přírodní terény.
- **ZZS Zkouška záchranného stopování 1.-2. Stupeň**
 - Dvoustupňová kvalifikace pro práce psa při vyhledávání osob po stopě. Pes se splněnou zkouškou ZZS2 je schopen po nasumování z předmětu najít v terénu souhlasný pach a sledovat jej po stopě až k pohřešované osobě na konci pachové dráhy.
- **ZZP-C Zkouška záchranných prací Cadaver**
 - Kvalifikace psa pro vyhledávání mrtvých osob v sutinách pobořených domů. Pes se speciální zkouškou ZZP-C je schopen v sutinovém prostředí vyhledávat nejen živé, ale i mrtvé osoby.
- **ZLP-C Zkouška lavinových prací Cadaver**
 - Kvalifikace psa pro vyhledávání mrtvých osob v zimních podmínkách. Pes se speciální zkouškou ZLP-C je schopen v zimním nebo lavinovém prostředí vyhledávat nejen živé, ale i mrtvé osoby.
- **ZVP-C Zkouška vodních prací Cadaver**
 - Kvalifikace psa pro vyhledávání utonulých na vodních plochách a tocích. Pes se speciální zkouškou ZVP-C je schopen vyhledávat utonulé osoby na dnech řek, rybníků a vodních nádrží.
- **ZTV-C Zkouška terénního vyhledávání Cadaver**
 - Kvalifikace psa pro vyhledávání mrtvých osob v přírodních terénech. Pes se speciální zkouškou ZTV-C je schopen

v nejobtížnějším přírodním prostředí vyhledávat nejen živé, ale i mrtvé osoby.

➤ **ZZL Zkouška záchrany z ledu**

- Kvalifikace psa pro záchranu osob probořených v ledu. Pes je na základě této zkoušky schopen plnit úkoly hlídek VZS v zimním prostředí zamrzlých toků, včetně vyhledání mrtvé osoby.

➤ **ZPJ Zkouška pohotovostních jednotek**

- Vrcholová zkouška s nejvyšší kvalifikací záchranného psa pro pátrání po větším počtu živých i mrtvých osob v sutinách nebo nejruznějších přírodních terénech.³⁰

8.4 Kvalifikační požadavky na psobody

Výkonnostní kvalifikace je psobodům udělována na základě osobně dosažených výsledků. Jednotlivé výkonnostní třídy jsou odstupňovány od třetí, přes druhou a první až k Mistrovské třídě, která opravňuje k používání titulu „Mistr sportu“ a je nejvyšším oceněním záchranářské kynologie v ČR. Každá z výkonnostních tříd může být udělena pouze po úspěšném obdržení nižšího stupně.

8.4.1 Výkonnostní třídy

- **III.VT** – Třetí výkonnostní třída vyžaduje absolvování škály všech tří stupňů zkoušek s jedním psem libovolného záchranářského výcvikového směru. Dále je požadován celkový počet deseti úspěšně složených záchranářských zkoušek.
- **II.VT** – Druhá výkonnostní třída vyžaduje absolvování škály všech tří stupňů zkoušek s jedním psem v záchranných pracích v sutinách (ZZP). Dále je požadován celkový počet 20 úspěšně složených záchranářských zkoušek a start na Mistrovství ČR získaný úspěšnou kvalifikací.
- **I.VT** – První výkonnostní třída vyžaduje absolvování škály všech tří stupňů zkoušek ZZP se dvěma psy. Dále je požadován celkový počet 30 úspěšně složených záchranářských zkoušek a dva starty na mistrovství

³⁰ Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008. Str. 6-31

ČR, z toho jeden s výsledkem do 10. místa.

- **MT** – Mistrovská výkonnostní třída s titulem „Mistr sportu“ je udělována úspěšným držitelům I.VT při dosažení mimořádného výsledku (vítězství na mistrovství ČR nebo mistrovství světa).³¹

8.4.2 Kvalifikovaní psovodi v ZBK

Přiložená tabulka uvádí kvalifikační výsledky v jednotlivých regionálních ZBK podle splněných výkonnostních tříd:

ZBK	ZK	MT	1.VT	2.VT	3.VT
01 Praha	1	0	2	6	4
02 Středočeská	0	0	0	0	0
03 Jihočeská	4	5	2	4	15
04 Plzeňská	0	0	0	0	3
05 Karlovarská	0	0	0	2	1
06 Ústecká	0	3	3	2	2
07 Liberecká	0	1	0	2	3
08 Královéhradecká	0	0	3	1	0
09 Pardubická	0	0	1	2	0
10 Vysočina	0	1	0	1	1
11 Jihomoravská	0	0	0	1	2
12 Olomoucká	1	1	0	1	1
13 Moravskoslezská	0	0	0	0	1
14 Zlínská	0	0	0	0	0
SZBK celkem	6	11	11	22	33

8.4.3 Vyznamenání za praxi

ZK SZBK ČR – ZLATÝ KRÍŽ je nejvyšším vyznamenáním záchranářských kynologů v oblasti praxe. Je udělován psovodům za úspěšný praktický zásah s vlastním psem, vedoucí k záchraně lidského života. V Jihočeské záchranné brigádě jsou čtyři

³¹ Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008. Str. 32

členové nositeli tohoto vyznamenání.³²

9. JIHOČESKÁ SPECIFIKA A DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Specifika metodiky výcviku, vodní práce, přehled dosažených výsledků

Největším jihočeským specifikem z hlediska výcviku a výkonnosti psů jsou především vodní záchranné práce, nedílně spojené s vyhledáváním utonulých osob. Ideálním prostředím pro nácvik těchto prací je zázemí poskytované policejní loděnicí na Lipně u Přední Výtoně. Tuto loděnici má Jihočeská záchranná brigáda kynologů k dispozici na základě spolupráce mezi JČZBK a Policií ČR. Kromě běžných tréninků jsou zde pravidelně konány ve spolupráci s Vodní záchrannou službou kursy vodních prací i pro zájemce z ostatních záchranných brigád celé ČR.

9.1 Pozice Jihočeské záchranné brigády

Vybudováním základny výcviku záchranných psů na Spáleníšti u Přední Výtoně z bývalé střelnice PS a na základě velmi úzké spolupráce s jihočeskou policií, která poskytla Jihočeské brigádě zázemí pro vodní práce zapůjčením nevyužité loděnice na břehu Lipna, byly předznamenány i hlavní směry výcviku JČZBK. I nejvyšší počet členů brigády v rámci celého svazu přispívá k soustavným předním umístěním a dobrým výsledkům brigády.

V JČZBK jsou v současnosti dva mistři světa, 1 mistr Rakouska, 2 juniorští mistři a ze 30 dosavadních ročníků Mistrovství ČR dokonce 10x obsadili Jihočeši 1. místo s titulem Mistra ČR, který je považován za nejvýznamnější. Ze 13 dosavadních ročníků Českého poháru ZZP zvítězili Jihočeši pětkrát, v ČP lavinových psů ze 16 ročníků dosud 10krát a ze 12 dosavadních ČP vodních prací dokonce rovněž 10x. V Jihočeské brigádě je dále 6 nositelů titulu Mistra sportu a 7 šampionů ve výkonu záchranných psů.

9.2 Výkonnostní praxe

Do příchodu psovodů je dobré omezit v terénu zbytečný pohyb osob a nechat

³² Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008. Str. 32

tam pohybovat pouze nezbytně nutný počet pracovníků. Ve většině případů se jedná o nasazování psů do zřícených staveb a objektů. Pokud lze v těchto případech omezit nějakým způsobem zvyšování prašnosti (zakropením vodní mlhou apod.), jde pro práci psů o velmi významnou pomoc. Každý nasazený psovod se psem pracuje pod dohledem dalšího záchranáře (druhého psovoda, hasiče nebo policisty), který s ním postupuje ve dvojici a má hlavní úkol sledovat bezpečnost postupu psovoda. Každý nález psa je před zahájením vyprošťování překrýván ještě druhým psem s příchodem z jiného směru, aby bylo místo nálezu vzhledem k povaze sesutého materiálu co nejpřesnější.

Při prohledávání zarostlých terénů, obtížně prostupných porostů, roklí a strží, pracují kynologické záchranné týmy v rojnicích, sestavených podle počtu přítomných psovodů a povahy terénu. Nehraje zde žádnou podstatnou roli, odehrává-li se toto pátrání ve sněhu nebo parném létě. Hlavní důraz je vždy kladen na co nejpřesnější vykrývání prohledávaného prostoru, aby nezůstal pokud možno ani čtvereční metr neprohledán. Velkou úlohu zde sehrává směr proudění vzduchu, zásada pro postup rojnice je při vykrývání vždy proti větru.

9.3 Nejnáročnější zásahy na vodě

Vyhledávání utonulých osob za pomoci křižujících člunů, kdy pes leží na přídi a čicháním po vodní hladině signalizuje místo nálezu utonulé osoby, se v krátké době stalo nejčastějším druhem nasazování psů. Jedná se o nejnáročnější způsob výcviku v celé záchranné kynologii a psů schopných spolehlivě v této oblasti pracovat nebude asi nikdy dost. Praktické výsledky z Dvořiště, Orlíka, Lipna nebo Říмова vzbudily zaslouženou pozornost nejen z hlediska konečného výsledku či přesnosti nálezů, ale i z hlediska průvodních povětrnostních podmínek. Všechny tyto akce totiž většinou probíhají za velmi nepříznivých vlivů – větru, deště apod. Samozřejmě při práci na vodní ploše je překrývání nálezu druhým psem a z jiného směru naprostou nezbytností. K co nejpřesnější lokalizaci místa nálezu pak vzhledem k hloubce patří ještě znalost teploty a spodního proudění vody. V zahraničí není tento druh výcviku příliš rozšířen. Především proto, že vyhledávání mrtvých osob v jakémkoli prostředí patří k nejobtížnějším disciplinám vůbec a nemá ve světě tradici. Ani v ČR není tento náročný druh výcviku rozšířen tak, jak by bylo vzhledem k rostoucím počtům utonulých potřeba.

Při těchto třech nejčastějších druzích pátrání lze z pohledu Policie ČR zohlednit

kvalifikaci civilních kynologů, získávanou na národních či mezinárodních soutěžích ve všech záchranářských výcvikových směrech. Jedná se pochopitelně o dosažení kvalifikačních zkoušek nejvyšších (třetích, event. druhých) stupňů. V souhrnu doporučuji brát pro policejní praxi jako kvalifikační zkoušky NZŘ i IPO-R, uvedené v následující tabulce:³³

Druh záchranných prací	NZŘ	IPO-R	záloha
V sutinách domů	ZZP3, ZZP/C, ZPJ	RH-TB	ZZP2
V přírodních terénech	ZTV2, ZTV/C, ZPJ	RH-FLB	RH-FLA
V lavinových polích	ZLP3, ZLP/C, ZPJ	RH-LC	RH-LB
Na vodních plochách	ZVP3, ZVP/C, ZPJ	---	RH-WC
Na zamrzlých plochách	ZZL, ZPJ	---	ZTV/C
Po stopách	ZZS2	RH-FB	ZZS1
V neurčeném prostředí	ZPJ, ZZP3	RH-TB	ZZP/C

9.4 Praktická nasazení psovodů JČZBK

V přiložené tabulce jsou uvedeny praktické zásahy JČZBK za posledních pět let a počty použitých psů. Více než 70 procent praktických zásahů Jihočeské záchranné brigády bylo ve spolupráci s Policií ČR.³⁴

	Zásahy	Z toho	Počet psů
	SZBK	JČZBK	celkem/den
Zásahy v roce 2006	35	24	68
Zásahy v roce 2007	13	11	18
Zásahy v roce 2008	32	14	38
Zásahy v roce 2009	37	17	42
Zásahy v roce 2010	23	14	32

9.5 Možnosti využití a počty členů v jednotlivých územních částech Jihočeského kraje

³³ Portál Jihočeské záchranné brigády kynologů, dostupné na www.jihocesti.zachranari.cz

³⁴ Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz

Jednotlivé územní celky Jihočeského kraje nejsou z hlediska počtu členů zcela rovnoměrně obsazeny.

V roce 2010 vypadalo rozvrstvení v rámci kraje početně takto:³⁵

	Členů / kvalifikovaných		Psů / kvalifikovaných	
Českobudějovicko	18	8	22	8
Českokrumlovsko	14	8	16	8
Prachaticko	12	6	15	6
Strakonicko	6	2	6	2
Písecko	4	2	4	1
Jindřichohradecko	8	3	10	2
Táborsko	8	4	8	2

9.6 Vybavenost JČZBK

Vzhledem k tomu, že veškeré prostředky, získávané v uplynulých letech formou nejrůznějších grantů nebo od sponzorů, byly vkládány téměř výhradně do materiálního vybavení brigády a výcvikové základny Spáleniště, je vybavenost Jihočeské záchranné brigády v současnosti na přijatelné úrovni.

9.6.1 Vodní vyhledávací práce

Díky výborné spolupráci s Policií ČR Jihočeského kraje má Jihočeská brigáda k dispozici pro výcvik i uložení materiálu pro vodní vyhledávací práce policejní loděnici v Přední Výtoni na Lipně. Díky této možnosti je veškerý materiál včetně čtyř raftových člunů se dvěma motory bezpečně uložen s možností rychlého a bezproblémového využití v případě potřeby.

9.6.2 Ostatní pátrací akce

Po vyzvání ke spolupráci na všech pátracích akcích se členové Pohotovostní jednotky JČZBK dostavují na místa srazů vlastními vozidly. Na tuzemské krátkodobé zásahy jsou vybaveni výstrojí předepsanou normativy SZBK ČR, takže jsou schopni

³⁵ Portál Jihočeské záchranné brigády kynologů, dostupné na www.jihocesti.zachranari.cz

samostatné činnosti i činnosti ve spolupráci s dalšími složkami IZS. Na delší zásahy (např. zahraniční) je tříčlenné zásahové družstvo kompletně vybaveno pro nouzové přežití psovodů i psů v délce pěti dnů.

9.7 Zásady práce v rojnici

V závislosti na současné dělbě kompetencí při pátracích akcích, kdy vedením pátrání po pohřešovaných osobách v sutinách jsou v rámci IZS pověřeni hasiči a pátráním v terénu Policie ČR, je velmi důležité určité upřesnění požadavků na zajištění těchto akcí. Pověřený velitel zásahu by měl před zahájením pátrací akce vzít v úvahu všechny důležité informace, roztrždit je, oddělit balastní informace od podstatných a z těch pak vycházet.

9.7.1 Hledaný subjekt

O hledané osobě se často sejde celá řada velmi zavádějících, někdy až protichůdných informací. Nelze nikdy brát za sto procentní např. informace o zdravotním stavu hledaných osob a jejich schopnosti či neschopnosti urazit větší vzdálenost.³⁶ Pud sebezáchovy je velice často žene daleko za odhadované hranice jejich schopností. Zcela jinak se rovněž chová zbloudilé dítě než dospělý člověk. Zanedbatelná není ani známá tendence bloudivosti v kruhu.

9.7.2 Shrnutí informací

Velmi důležité jsou informace o posledním zjištěném pohybu pohřešovaných osob. Při větším počtu zdrojů by tyto informace měly vytvořit předpokládaný průsečík místa, z něhož by měla pátrací skupina ve svých úvahách vždy vycházet.

9.7.3 Vytipování terénu

Podle mapy či na základě osobních znalostí terénu následuje vytyčení hranic celého inkriminovaného prostoru s nezbytně nutnou prostorovou rezervou. Ze stanovených rozměrů a struktury terénu pak vychází i nejvhodnější systém pohybu celé

³⁶ CENKER, J., MILAN, L. *Výcvik a nasadenie záchranného psa*. Dendrit, Demanovská Dolina 1998. ISBN 80-967993-3-9. Str. 81

rojnice nebo jejích jednotlivých částí. Při rozsáhlejším terénu je vhodné jej rozdělit na přiměřené čtverce či obdélníky.

9.7.4 Počty použitelných osob

Podle druhu terénu a počtu osob, které jsou k dispozici, je zvolena šířka rojnice a rozestupy jednotlivých pátračů. Zásada kvality, že „méně je někdy více“ je zcela na místě. Pátrači musí být rozestaveni maximálně tak daleko od sebe, aby vizuálně spolehlivě obsáhli terén mezi sebou. Zásadní výjimku tvoří rojnice pátračů v lavině s lavinovými sondami, kde postupují v kompaktní semknuté rojnici těsně vedle sebe.

9.7.5 Počty použitelných psů

Pokud je součástí pátrací rojnice družstvo kynologů, je výhodnější, pracuje-li v samostatné předsunuté rojnici 20 až 50 m před rojnicí sestavenou z pátračů, anebo je vysíláno do samostatně vybraných míst, která jsou lidem špatně přístupná a vyžadují propátrání psím čichem. Pro zajištění spolehlivosti pokrytí terénu postupují psůvodi maximálně v padesátimetrových rozestupech. V případech kriminálních činů, při hledání obětí nebo částí jejich těl, vyžaduje vykrytí terénu ještě větší důkladnost, takže podezřelý prostor je dělen na menší části a vykrývání terénu jednotlivými psy je mnohem hustší.

9.7.6 Povětrnostní podmínky

Vzhledem k povětrnostním podmínkám, v šeru, v mlze apod., musí být hlavním kritériem bezpečnosti pátračů jejich vizuální kontakt mezi sebou. Znamená to, že žádný pátrač nesmí nikdy ztratit z dohledu své kolegy zleva ani zprava. Přispívá k tomu i výrazné označení pátračů, např. oranžovými vestami, reflexními odrazkami, čelovými svítilnami.

Na povětrnostní podmínky působí další faktory jako proudění a tlak vzduchu, teplota, denní a noční doba atd.³⁷

³⁷ RYNEŠ, M. *Pachové práce psů ve sportovní kynologii*. České Budějovice: Nakladatelství DONA 1997. ISBN 80-85463-52-X. Str. 11

9.7.7 Druh terénu a komunikace

Samozřejmě nejvíce limitujícím faktorem pro práci rojnic všeho druhu je druh terénu, hustota jeho pokryvu porostem a rozeklanost jeho povrchu (rokle, strže). V případě, že část rojnice narazí na obtížnější úsek, musí celá rojnice postup zpomalit, aby nedošlo k celkovému narušení jejího postupu. Z těchto důvodů je nutná dobrá zajištěnost komunikace v celé rojnici vysílačkami. Vysílačky musí pokrývat prostor v takových rozestupech, které již nelze překrýt zavoláním nebo jinou signalizací.

9.7.8 Dispoziční čas

Čas je vždy největším nepřítelem všech záchranných akcí. Při příchodu šera, tmy, hustého deště nebo mlhy je třeba vždy včas operativně pozměnit postup celé rojnice. Víme, že naděje na záchranu života umírá poslední, a proto při hledání pohřešovaných osob je do posledních okamžiků třeba při pátrání uvažovat a jednat tak, že se hledají živí lidé. Proto je nutno vždy velmi pečlivě zvážit, zda ukončení záchranných prací toho dne není ještě předčasné. Druhý den již může být nenávratně pozdě.

9.7.9 Volba pátracího systému

Systémů prohledávání terénu je celá řada, od samostatných vytipovaných míst až po plošnou rozsáhlou rojnici postupující koordinovaně v šíři třeba jednoho kilometru. Zvolený systém by měl vycházet z konkrétní situace, někde se jeví nejvýhodnější postup předsunutého družstva kynologů, někde má největší naděje na úspěch menší sehrané družstvo psovodů pracující ve spirále. Tento způsob se jeví neoptimálnější při hledání dětí ztracených v terénu se středem spirály totožným s místem posledního kontaktu. V současnosti se v souladu s překotným vývojem techniky dostává stále více do popředí systém propátrávaných čtverců vytyčených souřadnicemi GPS a předávaných jednotlivým psovodům k samostatnému prohledání. Za pomoci navigace GPS propátrává v těchto případech každý psovod se psem vytyčený čtverec zcela samostatně. Jeho kompletní činnost je pak uložena v přístroji GPS k následnému vyhodnocení ve středisku při volbě dalšího postupu.

10. KONKRÉTNÍ MOŽNOSTI ZLEPŠENÍ SPOLUPRÁCE A VĚTŠÍHO VYUŽITÍ CIVILNÍCH ZÁCHRANNÝCH PSŮ

V IZS má záchranářský pes rozhodně své nezastupitelné místo a systém výběru ze široké amatérské základny s náročnými podmínkami kvalifikace, který je v současné době ve světě nejčastěji praktikován, se rozhodně jeví nejvhodnější.

10.1 Záchraný pes v IZS a ve společnosti

Naprosto bez problémů fungoval i v ČR a určitě se k němu opět vrátíme. Dávno už se osvědčil v mnoha zemích světa, včetně těch nejúspěšnějších, a je pro každou společnost nejvýhodnější i z ekonomických důvodů. Výhodný je ale i z mnoha jiných hledisek. Profesionalita má pochopitelně své výhody, ale v kynologii neřeší vždy všechno nejefektivněji. Souhru a porozumění ve dvojici psovod-pes rozhodně nelze přikázat, ta musí nastat sama. Produktivní psí život je žalostně krátký a rozhodně je výhodnější nechat vyrůst a systematicky využívat kvalitativní špičku reprezentativní výkonnosti z 500 členů civilní základny, než se ji pracně pokoušet vytvořit rozkazem.

10.2 Využití nejlépe vycvičených záchraných psů JČZBK a SZBK

ČR v rámci policejní praxe

Využití nejlépe vycvičených civilních záchraných psů je rozhodně nejen možné, ale jak výsledky z praxe ukazují, i nezbytné, pokud ve vedení převládá dominantní snaha o zlepšení výsledků pátrání po pohřešovaných osobách. Zanedbatelné

přítom přirozeně nejsou ani průvodní ekonomické aspekty.

V příložené tabulce jsou uvedeny počty členů jednotlivých ZBK se složenými kvalifikačními zkouškami pro praxi podle uváděného návrhu:

ZBK	ZPJ	ZZP3	ZLP3	ZVP3
01 Praha	8	6	2	3
02 Středočeská	0	0	0	0
03 Jihočeská	8	8	10	7
04 Plzeňská	0	2	4	0
05 Karlovarská	0	2	2	0
06 Ústecká	6	6	3	4
07 Liberecká	4	4	2	0
08 Královéhradecká	4	4	2	2
09 Pardubická	2	2	0	1
10 Vysočina	0	1	0	0
11 Jihomoravská	0	2	0	0
12 Olomoucká	2	2	0	0
13 Moravskoslezská	0	0	0	0
14 Zlínská	0	0	0	0
SZBK celkem	34	39	25	17

10.3 Způsob jak docílit výrazného zlepšení spolupráce a návazných finančních úspor

- 1. Zohledněním výkonové pyramidy výběrových kvalifikací, fungující v systému výcviku SZBK ČR.** Výkonová pyramida záchranných psů SZBK je vytvářena sérií 20 zkoušek z výkonu, které postihují celou šíři záchranné kynologie. Nejen pro sportovní účely, ale i pro nabídku spolupráce v praxi podstupují psůvodi SZBK řadu kvalifikačních startů podle obou zkušebních řádů. Pro policejní praxi má větší význam národní zkušební řád ČR, který obsahuje kromě vyhledávání živých lidí i požadavky na hledání mrtvých osob. Z pěti set členů svazu je průběžnými kvalifikačními starty každoročně aktualizována cca 30členná Pohotovostní jednotka SZBK, jejíž členové se do ní kvalifikují úspěšně složenými zkouškami nejvyšších stupňů.

- 2. Respektováním národního i mezinárodního zkušebního řádu IPO-R využíváním psů se splněnými vrcholovými zkouškami záchranných psů obou těchto řádů.** Velmi jednoduchou a ekonomicky výhodnou možností se jeví respektování vrcholových zkoušek, podle nichž mohou být používáni psi v momentálně potřebné specializaci (např. práce v sutinách, v lesním terénu, ve vodě apod.). Rozhodně není nutno plýtvat finančními prostředky na zjišťování výkonnosti psů inscenovaným přezkušováním, když jsou aktuálně k dispozici podrobné výsledky ze všech národních i mezinárodních akcí, posuzovaných vysoce kvalifikovanými a nezávislými mezinárodními rozhodčími.
- 3. Využitím výsledků tuzemských atestací psů SZBK i mezinárodních atestací psů IRO, průběžně prováděných pro použití v mezinárodní praxi IRO ve světě.** Vedení SZBK ČR i vedení mezinárodní organizace IRO provádějí pravidelně tzv. atestace svých nejúspěšnějších psovodů pro použití v praxi. Obě organizace velmi usilují o to, aby jejich nejúspěšnější psovodi byli dostatečně proškoleni i v souvisejících disciplínách (slačování, první pomoc, ovládání různé přepravní techniky apod.). Členy PJ nechávají procházet i psychologickými testy z hlediska zvládnutí stresu a zátěže. Tyto prověrky lze respektovat a významně tak šetřit náklady na prověřování civilních psovodů vlastními prostředky.
- 4. Dohodou mezi Policií ČR a SZBK ČR o užší spolupráci v oblasti praktických zásahů.** Jednoduchou smlouvou o spolupráci mezi Policií ČR a SZBK ČR lze zajistit, aby byla Pohotovostní jednotka SZBK ČR orgánům Policie ČR kdykoliv k dispozici. Psi této jednotky jsou vždy k dispozici v aktuálním stavu, tzn. se všemi aktuálními informacemi o jejich konkrétním zdravotním stavu a dalších okolnostech, nutných k jejich okamžitému využití.
- 5. Zavedením jednoduchého systému vyžadování potřebného počtu záchranných psů přes telefonní číslo vedoucího Pohotovostní jednotky SZBK ČR.** Vedoucí zásahu posoudí, kolik psovodů řešení nastalé situace vyžaduje a operační důstojník mu zajistí potřebný počet. Spojí se s vedoucím Pohotovostní jednotky SZBK ČR, u kterého se průběžně sbíhají aktuální informace od jednotlivých členů jednotky (hárání feny, zranění psa, momentální nepřítomnost v ČR nebo v regionu apod.), a ten povolá požadovaný počet psovodů. Jednotka je vedena hlavním výcvikářem svazu, jehož číslo mobilního telefonu zajišťuje aktuální schopnost jednotlivých členů PJ a povolání

potřebného počtu psvodů.

Realizace a dodržování těchto pěti zásad může vést v relativně velmi krátkém časovém horizontu nejen k finančním úsporám v systému zajišťování pátracích akcí, ale i k optimalizaci výsledků těchto akcí.

ZÁVĚR

Pohřešovaných osob, nejen u nás ale i ve světě, stále přibývá a v současné době je tato problematika stále velmi aktuálním a diskutovaným tématem. Snahou této práce je přispět k vysvětlení základních pojmů a principů při řešení problematických aspektů v rámci pátrání po pohřešovaných osobách a lidských ostatcích, a o možnostech využití spolupráce se záchrannými brigádami kynologů SZBK ČR v policejní praxi.

V jednotlivých kapitolách byly zpracovány jednotlivé možnosti a směr výcviku záchranných psů, a to od historie až po současnou úroveň, a uvedeny záchranné organizace působící v České republice s konkrétním zaměřením na Jihočeský kraj, ale také mezinárodní vazby a spolupráce a systém záchranných kynologických organizací ve světě včetně jejich koordinace. V neposlední řadě zde naleznete systém způsob kvalifikace, přezkušování a strukturu zkoušek záchranných psů a dosažené výsledky.

Značná pozornost byla věnována možné spolupráci mezi PČR a JČZBK a jejich možnostem využívat některé součinnostní akce ke společným tréninkům, využívat odborníky z řad SZBK ke školení mužstva a psovodů policie, využívat kvalifikační kritéria SZBK a IRO pro tuzemské zásahy a v neposlední řadě možnost využívat PJ Jihočeské záchranné brigády pro společnou praxi, což bylo hlavním smyslem celkového zpracování této bakalářské práce.

PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÁ ČÁST

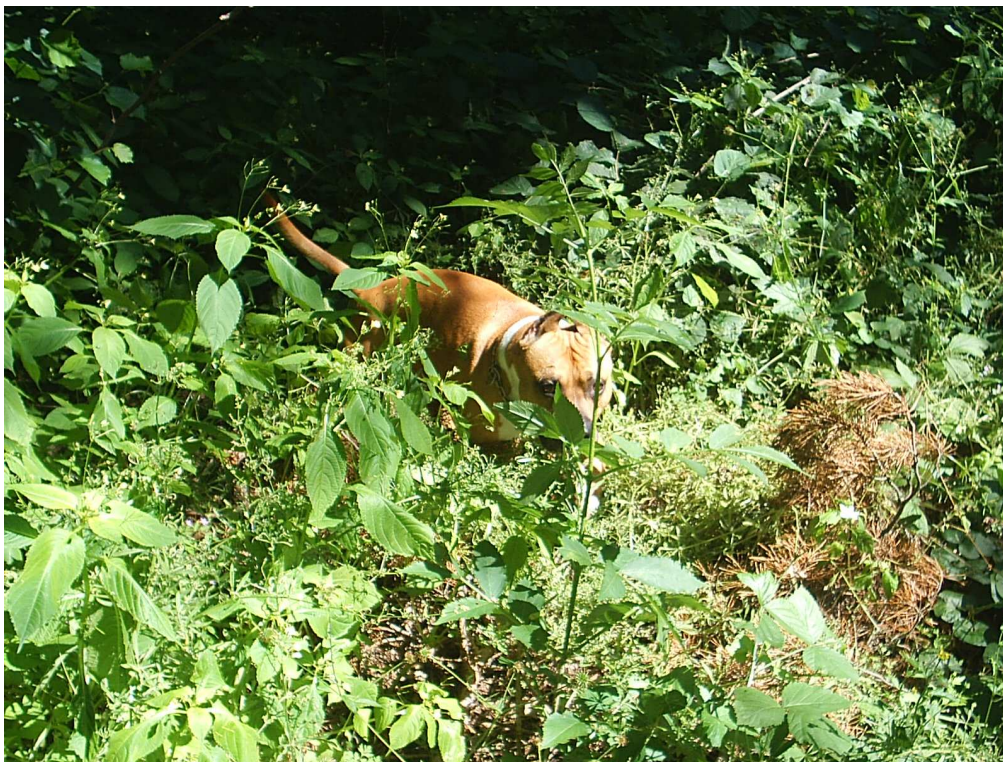
Záchranný pes při práci v sutinách

Záchranný pes při nasazení v lavinovém poli

Záchranný pes při práci v těžce prostupném terénu

Záchranný pes při pátrání po utonulém

Záchranný pes při záchraně probořené v ledu

Záchranný pes v závěsu při slaňování

Nejrychlejší záchranný prostředek je vrtulník

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BÁČA, J., Dr. BÁČA, I. Fysiologie vyšší nervové činnosti při výcviku psa. Praha : Naše vojsko, 1956. 120 s. ISBN neuvedeno
2. CENKER, J., MILAN, L. Výcvik a nasadenie záchranného psa. Dendrit, Demanovská Dolina 1998. 97 s. ISBN 80-967993-3-9
3. EIS, V., Pachové práce služebních psů. Praha : Magnet-Press 1991. 98 s. ISBN 80-85434-33-4
4. HARTL, K. Výchova a výcvik psa, Služební a pracovní plemena. Praha : Naše vojsko 1979. 233 s. 28-064-79
5. KOLEKTIV autorů, editor VELEMÍNSKÝ, M. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. učebnice JU České Budějovice 2007, 336 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
6. RYNEŠ, M. Pachové práce psů ve sportovní kynologii. České Budějovice 1997, 69 s. ISBN 80-85463-52-X.
7. SEDLÁK, J. Brácha pes. metodická příručka SZBK ČR, vlastní vydání SZBK ČR, České Budějovice 2006, 156 s. ISBN neuvedeno
8. SKUHROVSKÝ, J. Čichové práce psa. ČSCHDZ Brno 1973. 124 s. ISBN neuvedeno
9. ŠTĚPÁNSKÝ, K. Služební a pracovní plemena psů. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1974. 297 s. ISBN 70-041-74-04/48

Elektronické zdroje

1. Portál kynologické záchranné jednotky Brno, dostupné na www.kzj.brno.cz
2. Portál Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, dostupné na www.zachranari.cz ze dne 22.03.2011
3. Portál International rescue dog organisation, dostupné na www.iro.com
4. Portál Jihočeské záchranné brigády kynologů, dostupné na www.jihocesti.zachranari.cz ze dne 28.03.2011

Legislativní dokumenty

1. Mezinárodní Zkušební řád pro zkoušky záchranných psů, schválen usnesením předsednictva FCI v říjnu 2005 a valným shromážděním IRO 19.4.2005 v jižní Koreji.
2. Zákon č. 239/2000 Sb. o IZS
3. Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů
4. Zkušební řád pro záchranné psy SZBK ČR, přepracované 3. vydání ze dne 1.1.2008